

1984/85:129**Torsdagen den 25 april em.**

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

17 § Fortsattes behandlingen av finansutskottets betänkanden 1984/85:22, 23, 24 och 25 (*forts. från prot. 128*).

Sparande (forts. FiU 25)**Anf. 106** KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! De båda inledande talarna i denna debatt lämnade en så pass utförlig redogörelse över utvecklingen av sparandet, att jag med hänvisning till detta kan hoppa över den delen. Låt mig ändå konstatera att försämringarna i sparandet givetvis starkt oroar oss inom folkpartiet.

Lars Tobissons inlägg om avdragsbegränsningens vådor, kopplade denna gång till farhågor för en kommande förslumning av bostadsbeståndet, var enligt min uppfattning ett inlägg som inrymmer betydande överdrifter. Det väcker dock några intressanta tankar i detta sammanhang. Låt mig först säga att jag inte delar Tobissons farhågor för en ökad förslumning. Jag vet inte vilka villaområden Tobisson brukar förlägga sina kvällspromenader till, men i de områden där jag brukar röra mig möter jag någonting helt annat än förslumning. I själva verket görs det insatser som, i varje fall ur den enskildes synpunkt, innebär ett betydande sparande på just denna sektor, som definitionsmässigt ändå brukar kallas för konsumtion och inte sparande när vi resonerar nationalekonomiskt. Jag tänker då på de betydande insatserna för förbättringar i bostadsbeståndet. Ofta görs dessa satsningar i form av gör-det-själv-arbeten. Dessa insatser är enligt min mening en viktig förklaring till att det finansiella sparandet sjunker. Hushållens utrymme har helt enkelt inte räckt till för både detta sparande, som jag föredrar att kalla det, och ett finansiellt sparande när man haft krympande ekonomi.

Det har också gjorts betydande satsningar på fritidsbebyggelse. Det är egentligen konsumtionen på just detta område som är mycket av förklaringen till att det finansiella hushållssparandet har minskat så kraftigt.

Herr talman! Låt mig så övergå till de saker som behandlas i reservationerna. Enligt folkpartiets uppfattning är det viktigt att stimulera ungdomars regelbundna sparande för bostadsändamål såväl som för andra syften. Därigenom grundläggs goda sparvanor, samtidigt som beredskapen för att möta större utgifter i framtiden ökar. Men även med ett regelbundet sparande kan det vara svårt att finansiera stora utgifter, t. ex. bostadsanskaffning. Därför behövs kompletterande lånemöjligheter. Sådana lånemöjligheter finns sedan flera år tillbaka. Bankerna har redan olika spara/låna-system. I de flesta fall är dessutom villkoren bättre än i det system som regeringen infört och som är kopplat till allemanssparandet. Det är därför enligt folkpartiets mening bättre att stimulera ungdomars bosparande genom att bygga vidare på de existerande systemen och genom att t. ex., som vi föreslagit, införa skattefrihet för ungdomars vanliga bosparande. Inte minst viktigt är att man därvid behåller en naturlig kundrelation mellan banken och spararen. De sparade medlen stannar kvar i banken, och ungdomarna som på här angivet sätt börjat spara växer så småningom in i en kundrelation till banken. Det kan vara värdefullt i framtiden.

Ett centralt mål för den ekonomiska politiken är att få till stånd en industriell tillväxt. En förutsättning härför är att företagen tillförs riskvilligt kapital. Det måste i stor utsträckning ske genom nyemissioner av aktier.

Ett annat mål som vi i folkpartiet sätter högt är att sprida ägandet i näringslivet. Aktieägandet är – särskilt om man ser till bara börsföretagen – förhållandevis koncentrerat. Under 1970-talet har det institutionella ägandet ökat kraftigt, och för närvarande är, såsom tidigare nämnts i debatten, den andel som de enskilda hushållen äger nere i ca 25 % från att ha varit drygt dubbelt så stor i början av 1970-talet.

Jag anser att en ökad spridning av det enskilda aktieägandet också skall ses som ett viktigt led i en förmögenhetspolitik som syftar till att öka de enskilda hushållens ekonomiska oberoende och deras rörelsefrihet.

En viktig – kanske den viktigaste – orsaken till att hushållens aktiesparande inte har ökat i takt med institutionernas är beskattningen. Hushållen beskattas nämligen mycket hårdare än försäkringsbolag, AP-fonder, löntagarfonder m. fl. Jag menar att en sådan utveckling måste brytas. Utgångspunkten är, som jag tidigare sade, att vi i folkpartiet anser att näringslivets efterfrågan på riskvilligt kapital bör tillgodoses genom enskilt sparande. Bl. a. därför har vi konsekvent motarbetat de kollektiva löntagarfonderna och också lagt fram ett konkret förslag om hur dessa skall avskaffas. Det förslaget innebär att fondernas tillgångar används som en betydande stimulans för enskilda hushålls sparande i aktier.

Herr talman! Jag sade tidigare att det av allmänna fördelningspolitiska skäl är angeläget att sprida ägandet. Om fler människor blir delägare i svenskt näringsliv kan det öka allmänhetens intresse och förståelse för näringslivets villkor. Men ett spritt ägande är också en viktig del i en politik som syftar till att göra de enskilda hushållen ekonomiskt mer oberoende.

Vi har, som jag nämnde tidigare, redan uppnått ett betydande hushållssparande i egna hem. Genom avbetalningar på lån ökar också hushållens

förmögenhet. Men denna sparform har den nackdelen att den binder det enskilda hushållet. Om det förfogar över ett finansiellt sparande, t. ex. i aktier men också på bank eller i obligationer, ökar den enskildes rörelsefrihet. Ett sådant sparande har därför ett stort värde som ett komplement till egnahemssparandet. Det ligger också ett värde i att den enskilde får en större ekonomisk trygghet och ett ökat oberoende av företag och myndigheter. Möjligheterna att möta risker och ta chanser blir större. Den "topphuggande" förmögenhetspolitik som socialdemokraterna bedriver anser jag därför måste ersättas med en "uppbyggande" förmögenhetspolitik.

En sådan förmögenhetspolitik skulle kunna formas delvis efter västtysk förebild. Redan i början av 1970-talet formulerade de tyska socialdemokraterna ett mål för förmögenhetspolitiken som också uppnått: Vid början av 1980-talet skall det genomsnittliga västtyska arbetstagarhushållet ha en penningförmögenhet – lika med summan av bankkonton, bostadssparkonton, livförsäkringspremier och värdepapper – som är lika med arbetstagarhushållets genomsnittliga årsinkomst efter skatt.

Jag tycker att ett liknande ambitiöst mål bör kunna ställas upp för Sverige. Vi har därför från de tre borgerliga partierna föreslagit ett antal åtgärder som måste vidtas för att stimulera det enskilda aktiesparandet. Jag skall inte upprepa alla men vill ändå kort nämna några av dem.

Ändringar i realisationsvinstbeskattningen krävs, så att omplaceringar inom en aktieportfölj inte blir reavinstbeskattade. Ett liknande uppskovsförfarande finns redan för egnahem. Man kan ju få vänta med att betala realisationsvinstskatt vid försäljning av ett hus, om man inom viss tid köper ett nytt hus. Detsamma, tycker vi i folkpartiet, bör kunna gälla aktier. Då kommer aktiespararen att drabbas av reavinstskatt först när han eller hon gör en *nettoförsäljning* av aktier, dvs. minskar sitt sparande. Den nuvarande ordningen konserverar i själva verket aktieinnehavet. Detta missgynnar speciellt småsparare. Mera professionella sparare finner utvägar att undgå skatt, men småspararna har ofta inte de kunskaper som behövs för det.

En andra åtgärd är att sänka förmögenhetsvärdet, eller låt mig kalla det taxeringsvärdet, på börsaktier. Man bör inte behöva betala skatt på den latent skatteskulden i aktieinnehavet. Även detta liknar de regler som finns för egnahem, där ju taxeringsvärdet är lägre än marknadsvärdet.

Den tredje åtgärden som jag vill nämna, herr talman, är att förbättra möjligheterna för anställda att köpa aktier i det egna företaget. Vi har från folkpartiets sida när denna fråga behandlades – jag har också själv tagit upp den i en frågedebatt med finansministern – betonat vikten av att de anställda kan bli delägare i de företag där de arbetar och att de erbjuds samma villkor för sina aktieköp som de villkor som gäller för utbud till andra intressenter. Med dagens regler får en anställd i vissa fall betala skatt som om det var en löneförmån, när det uppstår någon skillnad mellan marknadsvärdet och förvärvspriset – en skattskyldighet som inte uppstår för andra som förvärvar dessa aktier. Det är dubbelt besvärligt, eftersom skattskyldigheten uppstår utan att man avyttrar några aktier. Det kan faktiskt också inträffa att aktiekurserna sedan sjunker, så att man i själva verket gör en real förlust. Vi

tycker inte att det skall vara sämre regler om en anställd sparar i aktier i det egna företaget än om någon annan, vem som helst, gör det.

Herr talman! Ytterligare ett antal regler finns beskrivna i reservation 6. Jag ser att jag talat någon minut längre än beräknat och slutar därför med att yrka bifall till reservation 6 och även till reservationerna 4 och 5.

Anf. 107 JAN-OLOF RAGNARSSON (vpk):

Herr talman! Jag skall i detta anförande helt kort kommentera vpk:s reservation nr 3 angående kapitalsparfondernas beskattning. Regeringen skriver i proposition 129 att kapitalsparfonderna skall befrias från skattskyldighet för all annan inkomst än inkomst av fastighet eller rörelse. Som motiv till detta ställningstagande, dvs. att befria fonderna från beskattning, hänvisar regeringen till proposition 51. Där står det bl. a. att statens inkomster från realisationsvinstbeskattning av aktiesparfonderna har varit mycket små. Detsamma kan antagas komma att gälla för kapitalsparfonderna. Att statsinkomsterna blir så små förklaras bl. a. av att fonderna anpassar sitt beteende till gällande skatteregler.

Från vpk:s sida anser vi att detta resonemang är en smula märkligt. Anledningen till vpk:s reservation i denna fråga ligger på det principiella och ideologiska planet. Vi anser inte att dessa angivna skäl är giltiga för en lindring av kapitalbeskattningen, eftersom det vid en bedömning av skattesystemet i dess helhet enligt vår mening står klart att det behövs en skärpt kapitalbeskattning som ett led i en omfördelning av skattetrycket till förmån för låg- och medelinkomsttagare utan kapitalinkomster.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 3 av vänsterpartiet kommunisterna.

Anf. 108 CHRISTER NILSSON (s):

Herr talman! Regeringen har i den nu aktuella propositionen föreslagit att den nuvarande delegationen för allemanssparandet avvecklas och i stället ersätts med en ny delegation, kallad spardelegationen. Den nya delegationen får vidare arbetsuppgifter än den nuvarande. Den skall ta initiativ till och svara för informations- och utbildningsinsatser i syfte att långsiktigt främja hushållssparandet. Regeringen föreslår i samband härmed att den nya delegationen får 15 milj. kr. att disponera för sparfrämjande åtgärder. Det gamla anslaget för information om allemanssparandet på 7 milj. kr. behöver därför inte användas.

Dessa ökade insatser för att främja hushållssparandet motsätter sig moderata samlingspartiet. I stället vill moderaterna – som tidigare varit bestämda motståndare till allemanssparandet – att man skall anslå 7 milj. kr. till information om allemanssparandet. Det är ett märkligt agerande att, som man gör i flera motioner, samtidigt tala om behovet av åtgärder för att stimulera hushållens sparande.

Hushållens sparande har, som sagts tidigare i dag, minskat ganska drastiskt under 1980-talets första hälft. En kraftig nedgång ägde rum mellan 1980 och 1982. Därefter har sparandet legat på en mycket låg nivå, omkring 0,5 % av de disponibla inkomsterna.

Man kan självfallet spekulera över orsakerna till den här nedgången. En förklaring är den höga inflationen i början av 1980-talet som gjorde att hushållen fick vidkännas minskningar i sina reala disponibla inkomster och att den reala avkastningen på sparandet blev negativ.

År 1984 var det första året på mycket länge som realinkomsterna ökade. Även för år 1985 ser det ganska bra ut. I den reviderade finansplanen, som överlämnades till riksdagen häromdagen, räknar man med en ökning av de reala disponibla inkomsterna med närmare 2 % för 1985.

Inflationstakten har varit i avtagande de senaste åren. Realräntan ligger på en hög nivå. Med en sådan utveckling finns det förutsättningar för att även hushållssparandet skall kunna öka.

Genom att vi tar på oss den förhållandevis låga kostnaden för att informera hushållen om olika sparformer kan sparandet stimuleras och styras till för samhället angelägna sparformer. Vi i utskottsmajoriteten tillstyrker därför att spardelegationen får de begärda 15 miljoner kronorna. Jag yrkar bifall till finansutskottets hemställan under den första punkten.

Beträffande kapitalsparfondernas beskattning finns i proposition 1929 ett förslag som innebär att kapitalsparfonderna befrias från skattskyldighet för all annan inkomst än för inkomst av fastighet eller rörelse. Det innebär att skattskyldigheten beträffande realisationsvinsten för aktier som innehafts i mindre än två år avskaffas.

De nuvarande reglerna kan ha hämmat fonderna när det gäller deras möjligheter till mer kortfristiga placeringar. Det är därför bra att de ändras. Men framför allt anser jag att olika sparformer inom allemanssparandet skattemässigt skall behandlas lika. Sparandet på allemanskonton drabbas ju inte av någon realisationsvinstskatt. Då bör inte heller sparandet i allemansfonden göra det!

I en moderat motion, motion 2980, begärs att även aktiesparfonderna, dvs. de fonder som förvaltar medlen från det nu avskaffade skattefondssparandet, befrias från realisationsvinstskatt för de aktier som innehafts kortare tid än två år.

Men sparandet i de fonderna har redan premierats genom skattereduktion i betydligt högre grad än annat sparande, t. ex. skattesparande eller allemanssparande. Dessutom sker inte några nya insättningar i aktiesparfonderna. Det finns därför inte skäl att befria dem från skatt för kortfristiga placeringar. Motionärernas förslag bör därför avslås av riksdagen.

Jag yrkar således bifall till reservation 2 i finansutskottets betänkande 25. Det innebär att jag samtidigt yrkar avslag på reservation 3.

Utskottet har också behandlat tre olika borgerliga förslag till bostadssparande. Utskottsmajoriteten har avstyrkt förslagen.

De tre borgerliga partierna har gått samman i en gemensam reservation om bostadssparandet. I den är man överens om att samhället skall stimulera det bostadssparande som förekommer i bankernas egna "spara/låna till bostad"-system. Men med denna mycket allmänt hållna deklaration slutar enigheten, och man kan därför inte ange hur denna stimulans skall utformas. Det beror på att de tre partierna vart och ett för sig har egna lösningar på hur man vill

stimulera bostadssparandet, och dessa lösningar skiljer sig helt åt.

Jag vill påminna om att riksdagen så sent som i slutet av förra året fattade beslut om ett nytt bosparsystem för ungdomar. Enligt det har ungdomar som sparar i allemanssparandet och som uppfyller vissa minimikrav rätt till lån antingen för bosättningsändamål eller för att kunna skaffa sig bostad. Sådana lån skall lämnas av banker som är ansluta till allemanssparandet eller som är förvaringsbanker för kapitalsparfonder.

Jag vill också erinra om förslaget om förenklad självdeklaration som regeringen nyligen överlämnat till riksdagen. I det sammanhanget föreslår man att sparavdraget under inkomst av kapital skall individualiseras och fördubblas. Det innebär att de skattskyldiga i fortsättningen kan göra ett avdrag på 1 600 kr.

Något skäl att nu, så kort tid efter beslutet om ungdomens bosparande, ompröva denna sparform anser vi inte föreligger. Jag yrkar därför avslag på reservation 4.

Nils Svensson och Maj-Lis Lööw har i en motion tagit upp frågan om de bosättningslån som avskaffades år 1981. Det till allemanssparandet knutna systemet med bosparlån för ungdomar anser motionärerna vara en bra och ändamålsenlig reform. De ifrågasätter emellertid om detta sparsystem tillräckligt underlättar för de ungdomar som är i särskilt stort behov av lån för bosättning. Många ungdomar saknar fast inkomst och har därmed begränsade möjligheter att delta i programmet. En ny och förenklad form av bosättningslån kan enligt motionärerna vara en lösning för dessa personer.

Systemet med bosparlån för ungdomar börjar fungera fullt ut nästa år då lånerätten inträder. Några praktiska erfarenheter av hur denna låneform fungerar finns därför ännu inte. Som motionärerna påpekar kan ungdomar som är i särskilt behov av stöd hamna vid sidan av systemet. Majoriteten i utskottet anser därför att regeringen noggrant bör följa utvecklingen och ta de initiativ som kan visa sig erforderliga. Det här anser vi så viktigt att det bör ges till känna för regeringen. Jag yrkar därför bifall till punkt 7 i utskottets hemställan.

I en annan reservation föreslår de tre borgerliga partierna mycket långtgående skattelättnader för aktieägare. Avsikten är, säger man, att man vill stimulera hushållen till ett ökat sparande i aktier. Moderaterna framhåller i sin motion 2350 att de i första hand vill satsa på åtgärder som främjar nysparande och engagerar nya grupper i regelbundet sparande. Det låter i och för sig bra, men denna deklaration stämmer mycket dåligt in på de förslag som förs fram.

Vi i utskottsmajoriteten kan inte se annat än att det i första hand är aktieägare med redan uppbyggda tillgångar som skulle gynnas av de föreslagna skattelättnaderna, dvs. den grupp i samhället som under senare år har kunnat tillgodoräkna sig mycket stora förmögenhetsökningar. Det är som vi ser det inte bara en fördelningspolitiskt felaktig linje. Det är dessutom direkt utmanande att gå fram med skattelättnader av detta slag i ett läge när stora löntagargrupper verkligen känner sitt samhällsansvar och har vinnlagt sig om stor återhållsamhet med lönekrav.

Bland de många skattelättnader som förespråkas från borgerligt håll går en ut på att aktievinstbeskattningen skall ändras så att omplaceringar inom en aktieportfölj inte skall realisationsvinstbeskattas. Vem skulle i första hand dra fördel av en sådan omläggning? Ja, det är knappast småspararna. Däremot skulle de stora och snabba klippens män verkligen vinna på en sådan skattelättnad, som dessutom skulle leda till osund spekulation i aktier. Vi socialdemokrater säger nej till en politik med en sådan inriktning.

Skattereglerna för aktier erbjuder redan i dag avsevärda fördelar jämfört med vad som gäller för vanligt banksparande. Dessutom beskattas arbetsfria inkomster väsentligt förmånligare än arbetsinkomster. Något skäl att ytterligare lindra aktiebeskattningen föreligger för närvarande inte, enligt vår mening. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan under punkterna 8 och 9 samt avslag på reservation 6.

Anf. 109 LARS TOBISSON (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara klargöra för Christer Nilsson att vi inte har gått till intensiv kamp mot allemanssparandet. Vi har kanske förvånat oss något över att socialdemokraterna gick till en så hård attack mot det tidigare skattegynnade sparande som de borgerliga regeringarna införde. Vi har sagt att det sparande som nu sker i riksgälden är bra; det har vi inte gått emot. Vi menar däremot att det finns svagheter i systemet för allemansfonder. När vi nu från moderat håll har sagt nej till 8 nya miljoner i upplysningspengar är det i första hand därför att detta förslag direkt strider mot finansutskottets tidigare ställningstagande, där man har angett hur mycket pengar som skall anslås och hur stort budgetunderskottet skall bli. Christer Nilsson har inte angett någon finansiering för dessa extra miljoner som har tillkommit.

Christer Nilsson var inte närvarande vid utskottets behandling, och det möjliggjorde att utskottet faktiskt bestämde sig för att likställa kapitalsparfonder och aktiesparfonder när det gäller reavinstbeskattning av korttidsinnehav. Vad är det som gör att inte dessa två fall skall behandlas lika? Den åberopade skattereduktion som har utgått tidigare var så att säga en betalning för att de som sparade i aktiesparfonder underkastade sig en bindningstid.

Christer Nilsson hävdar också att de borgerliga partierna har skilda lösningar för bosparandet. Jag ber att få läsa upp slutklämmen i reservationen: "Regeringen bör ges i uppdrag att för riksdagen framlägga ett nytt förslag om stimulans av bosparandet i enlighet med vad utskottet anfört. Förslaget bör bygga på bankernas egna bosparsystem och föreläggas riksdagen i så god tid att systemet kan införas fr. o. m. den 1 januari 1986." Där är en klar beställning i den reservationen.

Slutligen menar Christer Nilsson att de förslag som läggs fram beträffande stimulans av aktiesparande inte skulle bidra till att engagera nya grupper i den verksamheten. Då vill jag för att trösta och lugna honom på den punkten påminna om det gemensamma borgerliga förslaget för fondavvecklingen. Det tar verkligen sikte på att bredda sparandet i aktier till nya grupper. Vår förhoppning är att man med det systemet skall kunna få en klar majoritet av

Sveriges folk engagerad i sparande i aktier.

Får jag fråga Christer Nilsson: Hur kommer det sig att ni socialdemokrater inte är bekymrade över det ökade institutionella ägandet? Omplaceringar görs nu skattefria för t. ex. allemansfonder. Varför skall inte privatpersoner kunna åtnjuta samma förmåner? Är det för att ni lättare skall kunna socialisera företagen i Sverige?

Anf. 110 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! Christer Nilsson nämnde i sitt anförande att de tre borgerliga partierna var djupt oeniga då det gällde bosparandet. Det är riktigt att partier har valt olika system för att stödja bosparandet. Jag hoppas att man inom socialdemokratin inte har den ordningen att alla socialdemokrater måste tänka exakt lika.

I folkpartimotionen påpekar vi att det redan finns bra lösningar. Det finns i dag existerande lånemöjligheter för bostadssparande. Konsumentverket sade t. ex. att redan existerande sparlåne- och bosparformer erbjuder ofta likvärdiga eller bättre villkor än de som erbjuds i det nya bosparandet. Då ser vi ingen större nackdel med att man sparar på det sättet.

Beträffande den borgerliga oenigheten borde Christer Nilsson läsa reservationen. Den slutar så här: "Regeringen bör ges i uppdrag att för riksdagen framlägga ett nytt förslag om stimulans av bosparandet i enlighet med vad utskottet anfört. Förslaget bör bygga på bankernas egna bosparsystem och föreläggas riksdagen i så god tid att systemet kan införas fr. o. m. den 1 januari 1986. Detta bör ges regeringen till känna." Det viktigaste är väl ändå att man går på en enad linje vid lösningen av problemet.

Sedan några ord beträffande aktiemarknaden och klippen. Det fanns en tid då det gick att göra våldsamma klipp. Det var när aktiemarknaden restaurerades i Sverige, när kurserna återbördades till en nivå som avspeglar substansvärdet i företagen. Där finns nu aktiekurserna. Risken är väl snarare den att de börjar falla igen än att de skall rusa i höjden på det sätt som de gjorde för några år sedan. Den utvecklingen betraktar jag såsom fullständigt utesluten. Då finns inte heller förutsättningar för spekulation.

Det är emellertid väldigt viktigt att man upprätthåller en fungerande aktiemarknad. Detta har faktiskt finansministern flera gånger framhållit här i kammaren. Just genom att göra detta och inte gå för hårt fram med skatter, vilket ni socialdemokrater faktiskt har gjort, undviker man klippen. Då får man en fungerande aktiemarknad här i landet, vilket verkligen är till nytta och gagn för samtliga medborgare, inte bara för dem som råkar äga aktier.

Anf. 111 NILS ÅSLING (c) replik:

Herr talman! När det gäller bosparandet, Christer Nilsson, följer de icke-socialistiska partierna en gemensam linje på så sätt att vi alla bygger på bosparande i av bankerna etablerade former. Vi från centern har lagt stor vikt vid att utveckla detta genom att erbjuda bospararna att använda de privata investeringskonton som vi hävdar borde införas och som väsentligt skulle underlätta även ett omfattande bosparande.

Christer Nilsson påstår att de reformer beträffande aktiebeskattningen som vi föreslår är utmanande mot de stora löntagargrupperna. Det är den vanliga vantolkning som socialdemokraterna ofta gör när det gäller sparandet. Det är ju de stora löntagargrupperna som dessa reformer framför allt är avsedda för. Det är ju ett brett aktiesparande – vilket jag framhöll i mitt tidigare anförande – och ett folksparande i aktier som vi åsyftar, inte att premiera de stora institutionella placerarna, vilket socialdemokraterna har gjort. Vi vill återställa det enskilda sparandet och göra det jämbördigt i varje fall med det institutionella sparandet.

Det går tydligen bra för socialdemokraterna att acceptera att Volvo, för att nu ta ett exempel, får skattebefrielse för avkastningen från sitt Pharmaciainnehav. Men Volvoarbetaren som själv sparar och köper en Pharmaciaaktie får inte skattebefrielse. Vilket förnuft finns det i detta? Varför behandlar socialdemokraterna alltid det enskilda ägandet och det privata sparandet med sådan misstänksamhet men är så generösa och beredda att acceptera klippen samt den koncentration och det institutionella sparande som framför allt har satt sin prägel på svensk aktiemarknad under senare år. Det är vi som med våra förslag vill bredda ägandet och göra de stora löntagargrupperna delaktiga i ett brett sparande. De bör få samma villkor som institutionerna och det kollektiva sparandet har i samhället.

Anf. 112 CHRISTER NILSSON (s) replik:

Herr talman! Någon längre kommentar till de olika inläggen behövs inte. Jag har redan i mitt tidigare anförande ganska noga bemött reservationerna.

Lars Tobisson säger att han vill lugna och trösta mig. Den typen av faderliga råd tror jag att Lars Tobisson kan sluta med. Så fort Lars Tobisson öppnar munnen, pläderar han för ökade inkomstklyftor i samhället och gör varje socialdemokrat orolig.

För att ta ett exempel på moderaternas fördelningspolitiska attityd: Moderaterna vill att folk skall ha ett sparkapital som motsvarar en normal inkomst för en industriarbetare. Men samtidigt för ju moderaterna en politik som kommer att försämma de ekonomiska villkoren för nästan alla människor som tjänar under 100 000 kr.

Därför är moderaternas förslag meningslöst och dessutom en utmaning mot vanligt folk, gamla och sjuka och andra, som skall betala skattelättnader till de väljare som står herr Tobisson närmast.

Jag ser med en viss oro på det institutionella ägandet, men de förslag som de borgerliga lagt fram löser inte det problemet. Det är därför direkt löjligt när Tobisson antyder att vi vill socialisera företagen. Vi har faktiskt fått marknadsekonomi att fungera ganska bra efter de olycksaliga åren 1976–1982, då herr Tobisson utformade den ekonomiska politiken, åtminstone i viss utsträckning.

När det gäller bosparandet bortser de borgerliga partierna från den statsfinansiella situationen. Om man läser betänkandet i dess helhet ser man att ni går på olika linjer. Visserligen kan ni läsa upp en enstaka mening och säga att där är ni ense, men ser man till helheten finner man att det förhåller sig annorlunda.

Vad beträffar sparandet i aktier skulle förslaget, om det genomfördes, öka inkomstsklyftorna och förmögenhetsklyftorna, och det skulle ske i ett ganska ansträngt fördelningspolitiskt läge.

Sedan till vpk, som spelar ut den reform vi diskuterar i dag mot en sänkning av skattetrycket. Om det vill jag bara säga att det som hänt under de senaste åren är att vi faktiskt sänkt marginalskatterna, samtidigt som avdragen här gjorts mera rättvisa, och det har låginkomsttagarna också tjänat på.

Nils Åsling tog tidigare i dag upp frågan om utgiftsskatt. Den är självfallet intressant att diskutera, men den är, om jag minns rätt, utredd minst en gång. Det har visat sig att det är stora problem både praktiskt och ekonomiskt med en sådan reform, åtminstone inledningsvis.

Slutligen ett par ord om löntagarfonderna, som också har diskuterats i dag. Löntagarfonderna har ökat pluralismen i svensk ekonomi. Vi har fått en ny grupp som äger aktier. Löntagarna har fått del i förmögenhetstillväxten och fått ett ökat inflytande över ekonomin.

Anf. 113 LARS TOBISSON (m) replik:

Herr talman! Christer Nilsson har en benägenhet att sväva ut i svepande betraktelser och formuleringar. I det förra inlägget återfanns en hel del av skrytvalsens från finansministerns kompletteringsproposition. Nu gjorde han anspråk på att socialdemokraterna skulle ha fått marknadsekonomin att åter fungera efter tidigare misskötsel.

Jag skall inte uppta tiden med att gå igenom detta, men jag tror att sådana här uttalanden bara vittnar om hur svårt socialdemokraterna har med att klara argumentationen i de ekonomiska frågorna inför det stundande valet.

Vad jag måste ta upp är påståendet att vi med vår allmänna politik skulle försämra för alla som tjänar under 100 000 kr. Detta har vederlagts gång på gång. Vad det härrör från är vårt förslag om att man skulle införa differentierade grundavdrag för att hjälpa barnfamiljerna, som utan tvivel är den grupp som mest har lidit under den socialdemokratiska fördelnings- och jämlikhetspolitiken. Vi vet att de har mycket svårt att få sin ekonomi att gå ihop.

Då kan man finna att den som inte har barn, är ensamstående och tjänar upp till 5 800 kr. i månaden får en försämring under det första året, därför att de lättnader han får i statsskatt inte motsvarar den något förhöjda kommunalskatten. Men detta pareras omedelbart av att vi genomför ett fullständigt inflationsskydd för skatteskalen, och därtill växer man i systemet på tre år.

Vi gör också särskilda hänsynstaganden till studerande och pensionärer. Så allt detta tal om 100 000 kr. vore jag tacksam om man kunde lägga åt sidan.

Beloppet 100 000 kr. är dock intressant, därför att det är den genomsnittsinkomst som industriarbetaren har i år. Vi har i vår motion formulerat en målsättning, som Christer Nilsson förlöjligade, nämligen att varje hushåll skall ha ett sparkapital som motsvarar genomsnittslönen för en industriarbetare. Vi tycker inte att det är någonting som det finns anledning att förakta. Tvärtom skulle det hjälpa familjer att verkligen ha en buffert mot oförutsed-

da händelser. Det skulle också hjälpa dem till vad de verkligen vill, nämligen att inte vid ett tillfälle när man har inkomstbortfall behöva ligga samhället till last.

Men kan det vara rimligt med 100 000 kr.? Är det extrem moderatpolitik? Nej, det är just den målsättning som i en debatt för några månader sedan formulerats av statssekreteraren i finansdepartementet Erik Åsbrink. Vi har tyckt att vi kunde knyta an till detta. Det borde kunna vara gemensamt för Christer Nilsson och mig, för inte tycker väl han att finansdepartementets statssekreterare skulle vara ute på alldeles galna vägar i det här fallet?

Anf. 114 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! När jag nu nått upphöjelsen att få debattera i detta fina sällskap måste jag säga att jag blev litet besviken på Christer Nilsson. Jag är van vid att hålla mig i skatteutskottet. Där har jag haft möjligheten att diskutera med Kjell-Olof Feldt några gånger. Det har varit en saklig debatt, där vi kunnat erkänna varandras förtjänster och också varandras fel och gå varandra till mötes. Jag tror att man tjänar på detta.

Christer Nilsson tar över huvud taget inte upp något av det jag framförde i min replik. Jag vill vända mig mot hans oerhört kortsiktiga resonemang om den fördelningspolitiska situation vi har just nu. Vi arbetar ju för en framtid. Det gäller att lägga fast långsiktiga villkor som gör att landet kan utvecklas.

Jag vill i alla fall ge ett råd till Christer Nilsson. Titta på de perioder i tiden när vi har haft en god realinkomstutveckling för arbetarklassen i detta land. Titta då om det skedde när vi hade dåliga företagsvinster eller speciellt hög aktiebeskattning eller när vi hade låga löner för de högvärlöna. Christer Nilsson skall då, kanske till sin förvåning finna att så inte alls var fallet. En god reallöneutveckling har vi haft när det har gått bra för industrin med höga företagsvinster osv. och då också aktieägarna tjänade pengar. Det finns alltså inget motsattsförhållande här.

Däremot kan man driva ned dynamiken i samhället fullständigt, och då blir reallöneökningen inte vad den borde vara.

Slutligen: Jag har mycket stor beundran för Lars Tobissons insats i regeringen, men inte var det bara han som stod för den ekonomiska politiken. Christer Nilsson övervärderade hans insatser. Konjunkturerna hade faktiskt också en viss betydelse.

Anf. 115 NILS ÅSLING (c) replik:

Herr talman! Christer Nilsson fortsätter att odla den socialdemokratiska myten om den enskildes otillräcklighet som sparare. Jag finner detta ytterst beklagligt i ett skede när vi borde kunna enas om målet att öka hushållssparandet, alltså det privata sparandet. Den sparkvot vi lever med här i landet är verkligen vid en mycket beklaglig bottennotering.

Min fråga hoppas jag Christer Nilsson kan besvara: Varför är det rimligt att vinsten från Volvos Pharmaciaaktier inte beskattas hos Volvo? Om däremot en Volvoarbetare händelsevis sparar ihop till några Pharmaciaaktier dubbelbeskattas hans avkastning. Kan Christer Nilsson förklara varför man skall

diskriminera enskilt sparande men vara så generös mot institutionellt sparande?

Våra förslag syftar bara till att ge Volvoarbetaren samma villkor för sitt sparande som Volvokoncernen har. Det tycker jag är ett ganska rimligt och inte speciellt långtgående krav på reformen.

Christer Nilsson måste vara en skämtare av Guds nåde när han säger att löntagarfonderna har ökat pluralismen. Det har tillkommit några nya institutionella placeringar, men detta har inte på något sätt ökat pluralismen eller de många människornas engagemang eller möjlighet att känna delaktighet i näringslivet som aktiva sparare och delägare i näringslivet. Löntagarfonderna har inte tillfört något nytt i detta avseende, och deras agerande hittills bekräftar påståendet att de utgör en institution bland andra institutioner och att de inte har tillfört svensk aktiemarknad eller svenskt näringsliv något nytt i egentlig mening.

Anf. 116 CHRISTER NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill göra några korta kommentarer. Kjell Johansson säger att det är bra för det svenska samhället och för svenska arbetare om industrin går med vinst. Men nu går ju industrin med vinst, och stora investeringar har gjorts. Då skall väl Kjell Johansson vara nöjd.

Lars Tobisson talade om den socialdemokratiska skrytvalsens. Det är förmodligen ett uttryck som är formulerat på moderaternas propagandacentral och som bara är till för att dölja att ni misslyckades under sex år och att vi har lyckats ganska hyggligt, även om det finns problem.

När Lars Tobisson påstår att det är väl beställt med moderaternas socialpolitik vill jag ge honom rådet att gå ut i den sociala verkligheten. Herr Tobisson hade en möjlighet i går när byggnadsarbetarna i Stockholm demonstrerade mot ert förslag att försämra sjukpenningen. Ni har också lagt fram förslag om att försämra bostäderna. Vi skall emellertid inte förvandla denna debatt till en allmänpolitisk debatt – då kanske talmannen blir irriterad. Jag bara konstaterar att herr Tobissons socialpolitik är en katastrof.

Anf. 117 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Lennart Brunander och jag har i motion 2979 aktualiserat bankspararna som grupp och deras situation. Det finns många som förvånas över att antalet banksparare är så litet och att nyrekryteringen till banksparandet går så dåligt. Jag skulle snarare vilja säga att jag inte alls är förvånad över detta. I stort sett är min generation och de som är äldre – sådana som är "dumma nog" att av gammal vana fortsätta sätta in en slant på banken – de enda som banksparar i dag. De börjar naturligtvis bli irriterade när inflation och höga marginalsatser har gjort att folk med höga inkomster med lånade pengar genom transaktioner i finansbolag och med aktier kunnat bygga upp stora förmögenheter. Detta har skett samtidigt som bankspararen med vemod har sett att han dels får betala skatt på sina ränteinkomster, dels fått sin köpkraft urholkad år efter år.

Vad kan man göra åt detta? Vi har absolut inget emot aktiesparande – det

har både för- och nackdelar, vilket många fått känna på under de senaste åren då kurserna har varit på väg ned.

När kurserna på aktiebörsen är på väg upp skrivs det alltid mycket i massmedia om hur rik man blir. Men när kurserna rasar med 20–30 % är massmediafolket inte lika flitigt när det gäller att skriva och tala om hur mycket fattigare man har blivit. Nu har regeringen dess bättre ändå lagt fram ett förslag som innebär att man vill höja det s. k. sparavdraget, som har stått i 800 kr. resp. 1 600 kr. för makar så länge. Det är i och för sig tacknämligt, men vad jag tycker är en brist är att man inte gör detta anpassat till inflationen. Man riskerar återigen att det kommer att stå oförändrat i 10–12 år – så lång tid tog det ju förra gången innan det vidtogs någon åtgärd.

Samtidigt blir utfallet väldigt olika beroende på vilket ränteläge man har. När avdraget infördes hade man ett ränteläge på 6 % ibland och 5 % ibland – diskontot pendlade där emellan. När sedan diskontot rusade upp till 10 à 12 % motsvarade de 800 kronorna inte längre på långa vägar förräntningen på samma belopp som när avdraget en gång infördes.

Detta har gjort att vi i vår motion pläderar för att man skulle införa ett grundsparavdrag som var anpassat till dagens penningvärde och dagens diskonto och som sedan årligen skulle anpassas till situationen för det aktuella året. Då är det ju enklast att använda basbeloppet som utgångspunkt. Avkastningen bör man väl då anknyta till diskontot.

Jag blir litet bekymrad när jag läser vad utskottet skriver – det är väl lika bra att jag själv läser upp vad det står på s. 16 och 17, för annars kommer Christer Nilsson att bli tvungen att gå upp och göra det: ”Med den föreslagna lösningen skulle sparavdragets storlek dessutom kunna fastställas först mot slutet av beskattningsåret. Förslaget strider dessutom mot strävandena att förenkla deklarationssystemet. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om att regeringen i proposition 180 bl. a. föreslagit att nuvarande sparavdrag under inkomst av kapital i princip skall fördubblas. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2979.”

Den som står bakom den skrivningen har verkligen inte lagt ned mycket arbete på att sätta sig in i hur motionsförslaget var tänkt att fungera. I verkligheten är det ju så att det redan i dag finns en rad saker som riksskatteverket fastställer. I ett särskilt meddelande i november månad talas det om vad som skall gälla vid deklarationstillfället. Visst kan man diskutera om man, som vi har föreslagit, under inkomståret skall fastställa sparavdragets storlek. Man kunde ju ta det året före inkomståret. Då får man inte samma täta anknytning, men det blir i alla fall vettigare än nuvarande system, där det kan ta tiotals år att justera. Det kan ju också – och det må vi hoppas – någon gång bli ett sjunkande ränteläge, och då bör i princip grundavdraget sjunka, för då behåller man ändå en del genom att inflationen sannolikt ligger lägre.

Jag menar alltså att avslagsgrunden är helt felaktig, när man säger att det skulle bli besvärligare. För själva deklarationstillfället har det ingen som helst betydelse. Huvudsaken är ju att man vet om avdraget detta år är 1 800, 1 900 eller 1 600 kr. Nu säger regeringen att för 1986 skall det vara 1 600 kr.

I dagens situation har vi ett basbelopp på 21 800 kr. Om man säger att den ordningen skulle gälla att en ensamstående skulle få avkastningen motsvarande diskontot på detta belopp utan att krävas på skatt, så tycker jag att det vore rimligt. Åtminstone så långt skulle hans kapitalintäkter få följa inflationen utan att han bestraffas med ny skatt. Eftersom diskontot ligger på 9,5 % eller vad det nu är, hade sparavdraget bort vara ungefär 2 100 kr. för innevarande år – eller för nästkommande år, om man vill fastställa det ett år i förväg. Vi har inte bundit upp detaljerna så hårt utan bara begärt att regeringen skall ta fram ett sådant här förslag och därmed stimulera banksparandet.

Man skall vara på det klara med att det är bra med alla nya former och tekniker, men att det finns en hel del människor som inte kan tillägna sig eller vill besvära sig med hur man hanterar aktier och annat. De tycker det är enklast att ha en bankbok och, kanske allra bäst, att insättningarna sker direkt genom ett avdrag ifrån lönen till denna bankbok. Men man vill ju gärna se att ens sparande åtminstone behåller sin köpkraft från år till år, i varje fall så länge det rör sig om relativt små belopp.

Jag inser att det är meningslöst att mot ett enligt utskottet begära votering, men jag har velat klargöra att utskottets motiv för att avslå motionen med förlov sagt är ytterligt svaga.

Även om jag inte kommer att ha tillfälle att återkomma, eftersom jag inte kommer att vara här i höst, hoppas jag ändå att det särskilda yttrande om höjning av sparavdraget som centerpartisterna har fogat till betänkande 25 skall vara en indikation på att man kanske tänker efter litet bättre ett annat år.

Överläggningen var härmed avslutad.

Finansutskottets betänkande 22

Mom. 1 (begränsning av myndigheters och förvaltningars egenproduktion)

Utskottets hemställan bifölls med 147 röster mot 120 för reservation 1 av Björn Molin m. fl.

Mom. 2 (möjlighet att övervaka upphandlingsförordningen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Lars Tobisson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (översyn av momsregler vid upphandling)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Björn Molin m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (enhetlig redovisning för den kommunala egenregin)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Björn Molin m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (offentlig upphandling som styrmedel i arbetsmarknads- och regionalpolitiken)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 5 av Nils Åsling och Rolf Rämgård,
dels reservation 6 av Hans Petersson i Hallstahammar,
bifölls med acklamation.

Nr 129

Torsdagen den
25 april 1985

Finansutskottets betänkande 23

Punkt 1 (marknadsmässig finansiering av statsskulden)

Utskottets hemställan bifölls med 199 röster mot 68 för reservationen av Rune Rydén m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Punkt 2

Lades till handlingarna.

Punkterna 3 och 4

Utskottets hemställan bifölls.

Finansutskottets betänkande 24

Utskottets hemställan bifölls.

Finansutskottets betänkande 25

Mom. 1 (anslag till sparfrämjande åtgärder)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Lars Tobisson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 2 (kapitalsparfondernas beskattning)

Först biträdades reservation 2 av Arne Gadd m. fl. – som ställdes mot reservation 3 av Jan-Olof Ragnarsson – med acklamation.

Härefter bifölls reservation 2 av Arne Gadd m. fl. med 146 röster mot 121 för utskottets hemställan. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 4–6 (bostadssparandet m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 145 röster mot 120 för reservation 4 av Lars Tobisson m. fl.

Mom. 7 (bosättningslån)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Lars Tobisson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 8 och 9 (stimulanser för sparande i aktier m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 145 röster mot 121 för reservation 6 av Lars Tobisson m. fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Torsdagen den
25 april 1985

*Vissa bulvanför-
hållanden*

18 § Vissa bulvanförhållanden

Föredrogs lagutskottets betänkande 1984/85:25 om vissa bulvanförhållanden (prop. 1984/85:111 delvis).

Talmannens förslag att betänkandet skulle avgöras efter endast en bordläggning bifölls av kammaren.

Anf. 118 PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Lagutskottets betänkande nr 25 om vissa bulvanförhållanden behandlar de förslag som regeringen lagt fram i proposition nr 111. Riksdagen har här att på nytt behandla ett lagförslag som delvis är baserat på ett betänkande från den s. k. Eko-kommissionen. Jag säger med avsikt "delvis", därför att regeringen ändå har visat det goda omdömet att den i flera avscenden avviker från kommissionens förslag.

Att så skett framgår ännu tydligare i näringsutskottets betänkande nr 19, i vilket man behandlar Eko-kommissionens förslag angående kontroll av rådgivare. Där skriver ett enhälligt utskott bl. a.: "Om riksdagen antar regeringens förslag följer av den avsevärda skillnaden mellan de båda lagförslagen att kommissionens betänkande inte kan få någon större betydelse som rättskälla."

Även om omdömet inte fällts av lagutskottet känns det, herr talman, tillfredsställande att detta ändå har uttalats och att riksdagen tidigare i dag har bifallit utskottsbetänkandet på denna punkt.

Till lagutskottets betänkande har fogats två moderat-center-reservationer och en vpk-reservation. Jag skall helt kort beröra de två förstnämnda.

I reservation nr 1 ansluter vi moderater oss till en centerpartimotion, vari framhålls att det inte är en rimlig avvägning mellan olika intressen att en hel fastighet skall få försäljas tvångsvis om ett bulvanförhållande endast gäller en del av fastigheten. Det kan gälla ett enstaka hus, en tomtplats eller liknande, där det kan vara möjligt att avstycka berörd del. Samma uppfattning har för övrigt framförts av lagrådet.

Utskottets majoritet anser att en prövning av möjligheten till fastighetsbildning av del som berörs av bulvanförhållande skulle komplicera förfarandet vid en tvångsförsäljning. Ja, utskottsmajoriteten har naturligtvis rätt. Visst skulle det kunna bli mer komplicerat. Men kan det vara ett rimligt skäl för att avstyrka ett motionskrav vari motionärerna försöker ta rimlig hänsyn till båda parterna vid ett eventuellt bulvanförhållande? Vi reseranter anser inte det.

I propositionen föreslås också införandet av en ny 31 § i 7 kap. jordabalken. Det gäller vissa upplåtelser i andra hand. Enligt denna paragraf skulle bl. a. ett bulvanförhållande förefinnas om det "råder intressegemenskap mellan fastighetsägaren och upplåtaren". Vad som avses med uttrycket "intressegemenskap" är inte preciserat, men det kan ges en mycket vidsträckt innebörd. Enligt departementschefen skulle intressegemenskap vara detsamma som "i maskopi med varandra". Intressegemenskap kan

enligt min mening vara ett uttryck för gemensamt intresse i affärer, men det kan också vara ett uttryck som i sig rymmer betydligt varmare mänskliga relationer.

Tolkningen av uttrycket "intressegemenskap" kan få stor betydelse. Enligt lagförslaget skall nämligen följden av att ett bulvanförhållande anses föreligga vara att ett nyttjanderättsavtal uppkommer direkt mellan fastighetsägaren och andrahandshyresgästen. Detta skapar en rättsosäkerhet och oklarhet som vi moderater inte accepterar när det gäller exempelvis nyttjanderättsavtalet mellan fastighetsägaren och den som är förstahandshyresgäst.

Lagrådet har förordat att frågan om tolkningen skall överlämnas till rättstillämpningen. Det anser vi reservanter inte godtagbart. Denna uppfattning kommer för övrigt till uttryck även i folkpartimotionen 2828.

I årets moderata partimotion om ökad rättstrygghet anförde vi bl. a.: "Makten att stifta lag är enligt regeringsformen förbehållen riksdagen. I verkligheten har emellertid lagarna givits en allt allmänare utformning, vilket lett till att deras innehåll till stor del bestäms av domstolar och myndigheter. Den reella normgivningsmakten måste i högre grad återföras till den lagstiftande församlingen."

Den princip som där fastläggs innebär att vi säger nej till det oklara lagförslag som framlagts när det gäller 7 kap. 31 § jordabalken gällande vissa upplåtelser i andra hand.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 3 samt i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 119 PER ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Betänkandet 1984/85:25 från lagutskottet behandlar vissa bulvanförhållanden, i anknytning till en proposition från regeringen. I betänkandet bemöts motionen 1984/85:1665 av Tore Claeson m. fl. med krav på ändring i jordabalken med avsikt att förstärka andrahandshyresgästers ställning. Motionen har avstyrkts av utskottets majoritet och har därför följts upp med reservation nr 2 till betänkandet.

Hur kan då en motion om förstärkande av andrahandshyresgästers ställning hamna i ett betänkande om bulvanförhållanden? Jo, det är fullt tänkbart att en hyresvärd kan sätta in en förstahandshyresgäst med kontrakt som i verkligheten bara företräder värden men utåt framstår som vilken hyresgäst som helst. Denna bulvanhyresgäst kan sedan hyra ut lägenheten i andra hand. Eftersom andrahandshyresgästens ställning är svag, kan hyresvärden bli av med honom om kontraktsinnehavaren, som är bulvan för värden, bringar sitt kontrakt att sluta gälla. Om kontraktshavaren inte är bulvan, blir det svårare för värden att göra sig kvitt hyresgästen.

Från vpk här vi sedan länge försökt stärka andrahandshyresgästernas ställning, vilket vi anser viktigt för hela landet men kanske särskilt viktigt i storstadsområdena med sina speciella hyresmarknader. Vi har i det här syftet anslutit oss till den lösning som anvisats av hyresrättsutredningen. Den är ändå inte särskilt långtgående men innebär en förstärkning av andrahandshy-

Torsdagen den
25 april 1985

*Vissa bulvanför-
hållanden*

resgästernas i dag svaga ställning. Förslaget innebär att andrahandshyresgästen får en rätt att överta hyresavtalet och få det förlängt, om förstahandshyresgästens rätt till bostadslägenheten upphör sedan andrahandshyresgästen bott i lägenheten i minst tre år. Rätten att överta avtalet gäller dock bara om det inte är uppenbart obilligt mot hyresvärden och andra bostadssökande. Dessutom krävs att andrahandshyresgästen skäligen kan godtas som hyresgäst.

Lagtekniskt föreslår vi att andrahandshyresgästernas ställning stärks genom ändring i 12 kap. 39 § jordabalken.

De här nu redovisade kraven har, som jag redan nämnt, rests tidigare och senast år 1984 när bostadsutskottet behandlade proposition 1983/84:137 om ändringar i hyreslagstiftningen. Kraven avlogs då med hänvisning till att de avvisats i propositionen. Skälen för att avvisa en förstärkning av andrahandshyresgästernas ställning var bl. a. att kommunernas ambitioner att styra bostadsförsörjningen kunde naggas i kanten, bostadsanvisning från bostadsförmedlingen kringgås och en möjlighet öppnas att ta sig förbi bostadskön. Vidare pekades på att det också kan tänkas upplåtelse i tredje hand och att då denna tredjehandshyresgäst ändå hamnade utanför rättigheterna att kvarbo.

Jag tror för min del att dessa betänkligheter inte är särskilt vägande och att angelägenheten att stärka andrahandshyresgästernas ställning bör få väga över. Med de modifierande reglerna – att rätten att överta hyreskontrakt inträder först efter tre år, att det inte är obilligt mot hyresvärden och att hyresgästen skäligen kan godtas – borde betänkligheterna inte vara så stora mot att anta den föreslagna ändringen i jordabalken och andrahandshyresgästerna få en välbehövlig förstärkning av sin i dag mycket svaga ställning.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservation 2, som jag fogat till lagutskottets betänkande 25.

Anf. 120 LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! Som ett led i regeringens kamp mot den ekonomiska brottsligheten föreläggs riksdagen nu förslag till lag om vissa bulvanförhållanden.

Från utskottsmajoritetens sida hälsar vi med tillfredsställelse den stora aktivitet som den nuvarande regeringen visar för att med olika åtgärder effektivt bekämpa ekonomisk brottslighet. I detta arbete är det självfallet fråga om personella förstärkningar till både polis och åklagare, men det är även fråga om en rätt omfattande översyn och modernisering av aktuell lagstiftning.

Den nu föreslagna nya lagen om vissa bulvanförhållanden ersätter tidigare lagar från 1925 och 1934. Dessa lagar uppfyller inte i dag de krav som utifrån olika utgångspunkter kan ställas på en modern lag.

I allt lagstiftningsarbete är det självfallet en strävan att nå ett sådant resultat att den nya lagen eller den ändrade lagen blir ett effektivt instrument för de myndigheter som har att handlägga alltmer komplicerade frågor. Den nu aktuella lagen om vissa bulvanförhållanden innehåller bl. a. en mycket

betydelsefull principiell nyhet, nämligen att både bulvanen och huvudmannen skall kunna straffas om ett hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom eller rättighet kringgås genom bulvanförhållanden. Jag är helt övertygad om att majoriteten av svenska folket anser det vara riktigt att både bulvanen och huvudmannen skall kunna straffas när de överträtt lagens bestämmelser. Även i den nu föreslagna nya lagen föreskrivs att ett bulvanförhållande skall upplösas genom att kronofogdemyndigheten säljer den egendom som bulvanförhållandet avser.

I propositionen föreslås vidare att i 7 kap. jordabalken tas in en bestämmelse som skall hindra att reglerna om besittningsskydd m. m. vid hyra och arrende kringgås genom att fastighetsägaren upplåter nyttjanderätten till en bulvan, som i sin tur upplåter nyttjanderätten till den egentlige hyresgästen eller arrendatorn.

Hur har då denna proposition tagits emot av kammarens ledamöter och i utskottet?

Ja, vi har till utskottet fått en del motioner. Som framgår av betänkandet har vi inte blivit helt eniga i utskottet, utan det finns tre reservationer. Jag skall mycket kort beröra de olika motionerna och reservationerna.

I folkpartimotionen 2828, undertecknad av Kjell Johansson och Hugo Bergdahl, kritiseras lagtextens utformning i 1 § bulvanlagen och även utformningen av 7 kap. 31 § i jordabalken. Däremot har motionärerna inte haft kraft att komma med ett förslag till alternativ utformning av nämnda lagrum, utan de begär att riksdagen hos regeringen skall hemställa om helt nya förslag. Man får intrycket att det är ett elegant sätt att yrka avslag på hela propositionen. Folkpartiets företrädare är tydligen inte särskilt intresserade av att få en modern och effektiv lagstiftning om bulvanförhållandet. Utskottsmajoriteten framhåller för sin del att den helt ställer sig bakom de grundprinciper som propositionsförslaget vilar på. Följaktligen kan folkpartimotionen inte tillstyrkas.

I motionen 2829 från företrädare för centerpartiet kritiseras att en hel fastighet skall säljas, om ett bulvanförhållande föreligger för endast en del av fastigheten. Jag vill göra kammarens ledamöter uppmärksamma på att lagrådet i sitt utlåtande gjorde ett påpekande att denna bestämmelse i propositionen borde kompletteras och förtydligas. Departementschefen har också i slutprotokollet beaktat vad lagrådet har sagt och gjort långtgående uttalanden om hur kronofogdemyndigheterna bör agera, när det blir aktuellt att kunna sälja en fastighet. Dessutom bör kammarens ledamöter observera att utskottet på s. 9 i sitt betänkande har gjort rätt omfattande skrivningar, som innebär förtydliganden. Utskottsmajoriteten anser att det skapas tillräckligt klara linjer för hur en eventuell försäljning skall handläggas. Den av departementschefen förordade lösningen är betydligt smidigare än den begränsning av själva tvångsförsäljningen som motionärerna föreslår. Det är utskottets majoritet och departementschefen som har den smidigaste lösningen på problemet. I detta läge borde ledamöterna från moderata samlingspartiet och centerpartiet ha kunnat avstå från reservation, men så blev inte fallet. Från majoritetens sida har vi velat bibehålla propositionens förslag och har yrkat avslag på motionen.

Torsdagen den
25 april 1985

---

*Vissa bulvanför-
hållanden*

I motion 1665 från vpk om andrahandshyresgästernas ställning framförs kravet att hyresrättsutredningens förslag i sin helhet skall genomföras. Min första kommentar är att vpk-gruppen här har varit mycket påpasslig, när den i anslutning till denna proposition har motionerat också i denna fråga. Jag vill emellertid hänvisa till vad utskottet skriver på s. 11 och 12 i utskottsbetänkandet och skall inte upprepa allt här. Jag vill då framhålla att just i den fråga som den här motionen aktualiserar fattade riksdagen beslut så sent som föregående år. Man har alltså tagit ställning i principfrågan.

Det skall emellertid här tilläggas att till betydande del är motionärernas krav tillgodosedda genom vad som föreslås i nästa avsnitt i propositionen – nämligen när det gäller tillägget i 7 kap. 31 § i jordabalken. Det handlar om att hindra ett kringgående av bestämmelserna om hyra och arrende. I fråga om det här senare avsnittet har utskottet haft att behandla två motioner – en från moderata samlingspartiet och en från folkpartiet –, i vilka man yrkar avslag på propositionen i denna del. Det här avsnittet är rätt viktigt ur flera principiella synpunkter. Jag skall bara helt kort säga något om bakgrunden i detta sammanhang.

Hyresrättsutredningen föreslog för en tid sedan att andrahandsupplåtelse av en bostadslägenhet i vissa angivna situationer som kan tyda på att det föreligger ett bulvanförhållande, t. ex. när det gäller släktskapsförhållanden eller andra beroendeförhållanden, skall anses vara en upplåtelse direkt av fastighetsägaren. En motsvarande bestämmelse föreslogs senare av arrendelagskommittén i fråga om arrende. På grundval av de här två utredningarna föreslås i propositionen en bestämmelse med syftet att ge underarrendatorn, andrahandshyresgästen, en förbättrad ställning i sådana fall då parterna i förstahandsupplåtelsen kan antas avsiktligt göra sig skyldig till missbruk beträffande detta rättsförhållande, till nackdel för underarrendatorn, andrahandshyresgästen.

Varför vill då motionärerna inte vara med om att förbättra underarrendatorns, andrahandshyresgästens, ställning? Den frågan kan man ställa sig. Men något svar får man inte vare sig i motionerna eller i reservationerna. Det blir endast en lång utläggning om den lagtekniska lösning som propositionen föreslår. Motionärerna kritiserar den lagtekniska lösningen, men kan inte själva presentera något alternativ till eller ens riktlinjer för en annan lösning.

Det förtjänar att särskilt framhållas att departementschefen i propositionen har beaktat de synpunkter som lagrådet framfört. Departementschefen har varit mycket lyhörd för lagrådets synpunkter, men det tycks inte räcka för motionärerna. De skall tydligen till varje pris försöka nå fram till ett avslag på propositionen i denna del och därmed försämrast ställningen för andrahandsarrendatorer, andrahandshyresgäster. Vi i utskottsmajoriteten frågar oss: Vilka är motiven?

Herr talman! Jag yrkar avslag på reservation 3 och bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Torsdagen den
25 april 1985

---

*Vissa bulvanför-
hållanden***Anf. 121 PER ISRAELSSON (vpk) replik:**

Herr talman! Det är vänligt av Lennart Andersson att ange att vpk-arna har varit påpassliga. Det försöker vi nog vara. Men den motion som Lennart Andersson hänvisar till väcktes under den allmänna motionstiden, och den var nog närmast avsedd som en uppföljning av ett icke tillgodosett krav från förra året. Tack ändå för påpekandet!

Jag vill i den här repliken bara nämna att det förra året, då den här principfrågan behandlades, som Lennart Andersson sade, förelåg flera motioner. Vi hade då en motion med samma krav som nu. Folkpartiet hade en liknande motion. Vi valde alltså att följa utredningens linje. Dessa två motioner föranledde sedan en reservation av Kerstin Ekman och Tore Claeson – den gången i bostadsutskottet. Det fanns dessutom en socialdemokratisk motion av Axel Andersson m. fl. Också dessa motionärer ville klara upp denna fråga, även om de föreslog en litet annorlunda lösning än vi gjorde.

Den ändring som regeringen föreslår i proposition 1984/85:111 och som godtas av lagutskottet i det nu aktuella betänkandet innebär, som Lennart Andersson sade, en viss förbättring för andrahandshyresgästernas ställning. Vi anser dock att tiden nu borde vara mogen att låta betänkligheterna från förra året falla och genomföra en verklig förstärkning i enlighet med vårt förslag i motionen och reservationen.

Anf. 122 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! I förhållande till det förslag till ny bulvanlag som ekokommisionen har lämnat innebär regeringens proposition i samma ämne mindre ingripande förändringar. Syftet är självfallet bra, nämligen att begränsa möjligheterna att utnyttja bulvaner för mer eller mindre kriminella transaktioner. Det var mycket klokt av regeringen att spola kommissionens förslag på detta område.

Det finns emellertid vissa punkter i propositionen som borde ha omarbetats, eftersom de är otydliga och dessutom kan få oönskade konsekvenser. Det är beklagligt att utskottsmajoriteten inte har varit beredd att göra de nödvändiga justeringarna för att rätta till dessa brister.

I reservation nr 1 behandlas situationen då en fastighet skall försälgas som har varit föremål för en bulvantransaktion. Utskottsmajoriteten förordar, i likhet med regeringen i denna proposition, att hela fastigheten skall tvångsförsälgas även om det endast är en mindre del av den som varit föremål för bulvanhandling. Detta kan självfallet inte vara rimligt, enligt vårt sätt att se. I enlighet med reservationen bör departementschefens uttalande kompletteras med en reservation för de fall då den egendom som bulvanförhållandet avser kan avskiljas genom en fastighetsbildningsåtgärd.

I en motion från folkpartiet, där jag är en av motionärerna, har vi yrkat att de föreslagna förändringarna i jordabalken bör bli föremål för precisering. Framför allt har vi vänt oss mot användningen av det diffusa ordet "intressegemenskap". Det finns ett bättre förslag, som har presenterats av hyresrättsutredningen. Om lagtexten hade anslutits till detta förslag hade

den vunnit mycket i klarhet, enligt vår uppfattning.

Utskottsmajoriteten delar uppenbarligen den uppfattning som vi framför i vårt motionsyrkande om att förhållandet mellan fastighetsägaren och andrahandshyresgästen borde ha blivit föremål för ett klargörande i lagtexten. Att bara överlåta detta till rättstillämpningen är en nonchalans mot dem som blir berörda i detta fall.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 123 LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! När jag lyssnar till Hugo Bergdahl får jag närmast den uppfattningen att Bergdahl inte har läst vad utskottet skriver. De uppfattningar som Hugo Bergdahl nu framför överensstämmer med de synpunkter som presenterades innan utskottet började behandlingen av ärendet.

Hugo Bergdahl säger att bestämmelserna vad gäller försäljningen av hel fastighet när man har konstaterat att ett bulvanförhållande föreligger borde kompletteras. Jag har i mitt anförande redovisat både departementschefens och utskottets uttalanden. Vad som är viktigt är att konstatera att ett bulvanförhållande verkligen föreligger. Det finns också uttalanden både från utskottet och från departementschefen om hur myndigheterna skall agera. Här finns, som jag sade tidigare, mycket klara linjer. Enligt utskottsmajoritetens uppfattning behövs det nu, efter utskottets behandling, inte alls någon komplettering av bestämmelserna.

Anf. 124 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Lennart Andersson säger att jag tydligen inte har läst propositionen. Det har jag visst gjort. Däremot är det tveksamt om Lennart Andersson har läst vår motion, av hans kommentarer att döma.

Vad som är bra och vad som är dåligt i propositionen framgår tydligt och klart av vår motion. Jag vill bara erinra Lennart Andersson om att det kanske hade varit lättare för oss att följa diskussionerna i utskottet om vi hade varit representerade där. Men Lennart Andersson känner väl till att folkpartiet tyvärr inte i nuläget är representerat i lagutskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (bulvanförhållande som avser endast en del av en fastighet)

Utskottets hemställan bifölls med 148 röster mot 124 för reservation 1 av Per-Olof Strindberg m. fl.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 3 (andrahandshyresgästernas ställning)

Utskottets hemställan bifölls med 255 röster mot 17 för reservation 2 av Per Israelsson.

Mom. 4 (kringgående av bestämmelser om hyra och arrende)

Utskottets hemställan bifölls med 148 röster mot 123 för reservation 3 av Per-Olof Strindberg m. fl.

19 § Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkanden

1984/85:21 om föräldraförsäkringen (prop. 1984/85:100 delvis),

1984/85:22 om hjälpmedel till handikappade och

1984/85:23 om delpensionsförsäkringen.

Kammaren biföll talmannens förslag att ärendena skulle avgöras efter endast en bordläggning.

Anf. 125 TREDJE VICE TALMANNEN:

Betänkandena kommer att debatteras i tur och ordning. Voteringarna äger rum i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptas alltså socialförsäkringsutskottets betänkande 21 om föräldraförsäkringen.

Föräldraförsäkringen

Anf. 126 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Socialförsäkringsutskottets betänkande 1984/85:21 behandlar budgetpropositionens anslag till föräldraförsäkringen och ett stort antal motioner avgivna under den allmänna motionstiden. Det är väl bekant i denna församling, att vi ganska nyligen beslutat om en del förändringar inom föräldraförsäkringen. En del av de frågor som då behandlades återkommer nu.

Till betänkandet har fogats ett antal reservationer, en av oss moderater, reservation nr 1, samt en gemensam borgerlig, reservation nr 4. Jag kommer i mitt anförande att något uppehålla mig vid dessa samt en motion av Siri Häggmark och mig.

Herr talman! Vi moderater har i reservation nr 1 följt upp vårt tidigare yrkande om en höjning av garantibeloppet inom föräldraförsäkringen. Fr. o. m. den 1 januari 1985 är beloppet uppräknat från 37 till 48 kronor om dagen, men vi anser att detta belopp är för litet och förordar en höjning av garantinivån till 60 kronor per dag fr. o. m. den 1 januari 1986.

Situationen för de sämst ställda barnfamiljerna, i regel flerbarnsfamiljer, eller familjer där en i familjen tidigare har studerat eller av annan anledning inte har förvärvsarbetat, har försämrats väsentligt i jämförelse med övriga barnfamiljer. Detta medför att allt fler barnfamiljer kan få svårigheter att själva ta hand om sina barn de första levnadsåren. Garantinivåns ursprungliga realvärde har ju urgröpts kraftigt på grund av inflationen, och vi anser det helt nödvändigt med en uppjustering av beloppet.

Finansieringen av förslaget kan ske genom de besparingar inom andra

Nr 129

Torsdagen den
25 april 1985

Föräldraförsäkringen

Torsdagen den
25 april 1985

---

*Föräldraförsäk-
ringen*

delar av socialförsäkringsområdet som vi föreslagit och bör således inte medföra några ökade kostnader för försäkringen.

Jag yrkar, herr talman, bifall till den moderata reservationen nr 1.

I den gemensamma borgerliga reservationen nr 4 följer vi upp den inställning vi redovisade, när beslutet om den nya föräldraförsäkringen togs den 13 februari, nu i anledning av en motion av Kenth Skårvik och Ingemar Eliasson.

Vi anser inte att de s. k. kontaktdagarna skall vara bestämda till ett visst antal per år utan att föräldrarna själva skall kunna bestämma, när de vill ta ut det totala antalet dagar, dvs. 16, när som helst när barnet är mellan 4 och 12 år. Barnfamiljerna får på detta sätt en större valfrihet och möjlighet att ta en längre tids ledighet vid t. ex. inskolning på daghem eller i samband med skolstarten.

Herr talman! Jag yrkar därmed bifall till reservation nr 4.

I motion 1984/85:702 har Siri Häggmark och jag föreslagit en ändring av bestämmelsen i 3 kap. 17 § lagen om allmän försäkring, där det sägs att föräldrapenning kan dras in eller sättas ned om en förälder ändrar vistelseort utan att underrätta försäkringskassan om detta. Motionen är en uppföljning av den fråga jag ställde till socialministern i november 1984, då pressen uppmärksammade ett fall rörande en mamma i Sundsvall, som "tagit sig orådet före" att åka till Kiruna ett par veckor utan att tala om detta för försäkringskassan. När försäkringskassan fick reda på detta drog man av 25 % från föräldrapenningen för "förscelsen" att inte anmäla till kassan att hon skulle resa utanför kommungränsen.

Den lagtext, som gäller i dag, innebär faktiskt ett slags reseförbud vid bortavaro från hemkommunen mer än ett dygn. Hur tokig bestämmelsen är, visar sig av att en förälder t. ex. kan åka fem mil inom Sundsvalls kommun utan att behöva anmäla till kassan men inte två mil till det närbelägna Timrå. Jag sade i frågedebatten och jag upprepar detta nu: Sunda förnuftet säger att det enda intressanta i dessa ärenden är om den som uppbär föräldrapenning verkligen har barnet i sin vård. Tjänstemännen vid försäkringskassorna har dess bättre inte varit alltför nitiska i fråga om att kontrollera dessa ärenden, och många föräldrar har nog över huvud taget inte känt till bestämmelsen.

Herr talman! Lika viktigt som det är att socialförsäkringsförmåner inte uppbärs orättmätigt, lika viktigt är det att försäkringen upplevs som rimlig och rättvis, att hanterandet inte blir onödigt byråkratiskt och att bedömningen inte urartar till rena paragrafrytteriet.

Nu har riksförsäkringsverket i en rapport den 28 mars 1985 till regeringen redovisat sitt uppdrag att kartlägga erfarenheterna av bestämmelsen i 3 kap. 17 § AFL och de tillämpningsföreskrifter som är knutna till denna. Verket har därvid föreslagit att den nuvarande skyldigheten för den som uppbär föräldrapenning att anmäla ändrad vistelseort till försäkringskassan slopas.

Med anledning av att regeringen nu har ärendet så att säga på bordet anser utskottet att vår motion inte bör påkalla någon riksdagens åtgärd.

Vi motionärer har funnit oss i detta, men förväntar oss naturligtvis att regeringen skyndsamt lägger fram ett förslag i ärendet.

Därmed yrkar jag, herr talman, utöver vårt bifall till reservationerna också bifall till utskottets hemställan i övrigt.

Anf. 127 ELLA JOHNSON (c):

Herr talman! Till det betänkande vi nu behandlar är fogad en centerreservation som handlar om ersättning vid vård av anhörig, och jag tänkte något kommentera densamma.

Intresset för vård i hemmet har ökat både hos huvudmännen och enskilda människor under senare år. Vård av anhöriga har därför blivit en viktig del i den vårdstruktur som är under uppbyggnad.

Allt fler människor önskar att få stanna kvar i sitt hem när de är sjuka, gamla eller handikappade. Oftast har de anhöriga som är villiga att ställa upp och ge dem den sjukvård och service de har behov av. Vi centerpartister anser att en sådan insats av anhöriga är den viktigaste medmänskliga länken i hela vårdkedjan. För att anhöriga skall kunna göra denna vårdinsats är det angeläget med rätt till tjänstledighet och någon form av ersättning för det inkomstbortfall som uppstår.

Anhörigvårdskommittén, som framlade sitt förslag 1983, föreslår visserligen en lagfäst rätt till ledighet för vård av anhörig under högst 30 dagar per år, men någon form av ersättning under denna tid kunde inte majoriteten ställa sig bakom. Centerpartiets representant reserverade sig därför till förmån för ett förslag som innebär att ersättning skall utgöra kompensation för utfört arbete och göras lika för alla. Storleken på ersättningen skulle t. ex. kunna motsvara den genomsnittliga registrerade sjukpenningen på ca 160 kr. per dag eller det belopp som ett sjukvårdsbiträde eller hemsamarit erhåller per dag. Det är alltså detta förslag som är bakgrund till motion 1271 av Kersti Johansson och Ulla Ekelund. En rätt till ledighet utan ersättningsmöjligheter kommer, som vi centerpartister ser det, endast att kunna utnyttjas av dem som har en god ekonomi.

Ekonomiskt kommer ett ersättningsystem genom den allmänna försäkringen att leda till samhällsekonomiska besparingar på sikt enligt de beräkningar som gjorts av anhörigvårdskommittén. Totalkostnaden för den allmänna sjukförsäkringen handlar om så stort belopp som 30 miljarder kronor. Anhörigvården skulle enligt de gjorda beräkningarna kosta ca 30 miljoner. Det borde därför vara möjligt att genom omfördelning få fram den ersättning som vi anser vara ett rättvisekrav.

Vår förhoppning är att ansträngningar skall göras i denna riktning vid ärendets behandling i regeringskansliet så att ytterligare möjligheter skapas för människor att vårda anhöriga i hemmiljö.

Det är snart två år sedan anhörigvårdskommittén lade fram sitt betänkande, så nog borde det vara dags att något börjar hända på detta område.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservation 4 och 6 och i övrigt till hemställan i utskottets betänkande.

Torsdagen den
25 april 1985

Föräldraförsäkringen

Anf. 128 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Folkpartiets familjepolitik bygger på att vi vill ge föräldrarna valfrihet. Den valfriheten bör föräldrarna också ha när det gäller att bestämma när kontaktdagarna skall tas ut. Reglerna för uttag av kontaktdagar är mycket stelbent utformade. Man har rätt att ta ut två dagar per år. Några undantag från den regeln medges inte.

Samtidigt är det alldeles uppenbart att den som behöver vara ledig för att t. ex. skola in sitt barn på dagis eller följa det i samband med skolstarten behöver mer än två dagar. Vi anser därför att föräldrarna själva bör anförtros rätten att avgöra när de vill ta ut de 16 kontaktdagarna.

Utskottet konstaterar att denna fråga nyligen har debatterats i riksdagen och att förslaget då har avslagits. Utskottsmajoriteten framför samma argument nu som tidigare mot vårt förslag, nämligen att en rätt till flexibelt uttag av kontaktdagarna skulle innebära en kostnadsökning. Från folkpartiets sida påpekade vi redan vid den riksdagsdebatt då beslut fattades om att införa kontaktdagarna, att argumentet var svårförståeligt. Utskottet synes resonera att finansiering finns för två kontaktdagar per år – men om föräldrarna får rätt att själva välja när kontaktdagarna skall tas ut ökar kostnaderna, vilket inte är möjligt att finansiera.

Folkpartiet vill alltså inte utöka det totala antalet kontaktdagar. Det kan möjligtvis bli kostnadsökningar ett enskilt år om många föräldrar väljer att ta ut sina kontaktdagar just det året, men sett över flera år borde kostnaden vara konstant. Om utskottsmajoriteten, bestående av socialdemokrater och vpk, räknar med att de stelbenta reglerna för uttag av dagar leder till att föräldrarna i praktiken inte kan ta ut dagarna, blir det givetvis dyrare om reglerna förändras så att föräldrarna ges ökade möjligheter att verkligen ta ut dem. Men det kan väl ändå inte vara det som den socialistiska utskottsmajoriteten menar.

Kentth Skårvik försökte i debatten i februari få ett svar på detta men fick inget. Det enda som framkom i den debatten från utskottsmajoriteten var att föräldrarna själva inte var kapabla att avgöra när dagarna skall tas ut. Det vore intressant att få veta om någon nu kan utveckla utskottets resonemang när det gäller uttag av kontaktdagar. Folkpartimotionen har fått stöd av alla oppositionspartier utom vpk, vilket är positivt. Förslaget är värt att få riksdagens stöd.

I reservation 2 pekar vi på problem som kan uppstå när dagbarnvårdares egna barn blir sjuka, vilket kan leda till att barnen plötsligt saknar barnomsorg. Det finns skäl att vid dessa tillfällen bevilja tillfällig föräldrapenning till föräldrar som tvingas stanna hemma från arbetet. I många fall går det visserligen att ordna annan barnomsorg men inte alltid. Föräldraförsäkringsutredningen har inte utrett denna fråga närmare, och någon kostnadsberäkning redovisas inte. Vi anser att denna fråga ändå är så viktig att det är motiverat med en närmare utredning av problemets omfattning och kostnaderna för att bevilja tillfällig föräldrapenning i dessa fall.

Utskottsmajoriteten hänvisar till utredningen och att det inte finns något förslag i propositionen om föräldraförsäkring som kom i vintras. Den enda

konkreta invändningen mot en utvidgad rätt till tillfällig föräldrapenning är att det kostar pengar, men ingen vet hur mycket. Vi tycker att det är bättre att först utreda frågan och sedan bestämma sig. Detta är ändå otvivelaktigt ett problem för de föräldrar som drabbas.

En annan brist i föräldraförsäkringen som berör relativt få är möjligheten för föräldrar med handikappade barn att få ut tillfällig föräldrapenning i mer än 60 dagar. Det rör sig om en mycket liten grupp, och kostnaderna torde vara ytterst små. Inte minst med tanke på att gruppen är så liten borde det inte vara några problem att göra avgränsningar mellan rätten till tillfällig föräldrapenning och vårdbidrag. Det är beklagligt att utskottet inte vill tillstyrka vårt förslag. Inte minst handikappörelsen har påpekat det angelägna i en förändring på den här punkten.

Till sist vill jag påpeka betydelsen av att det införs en rätt till ersättning vid vård av anhörig. Det finns stora humanitära vinster att hämta, och sett ur ett samhällsekonomiskt perspektiv leder ett system med ersättning från sjukförsäkringen antagligen till samhällsekonomiska besparingar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 2, 3, 4 och 7.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 129 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! I familjestödsutredningens betänkande från 1978 konstaterades att några risker för missbruk av föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt barn inte förelåg. Kommittén konstaterade fortsättningsvis: "Det förekommer sannolikt att föräldrar nödgas uppge egen sjukdom när barnen är sjuka. En förlängning av föräldrapenningen ger föräldrarna rätt att ta vård om sina barn på ett tillfredsställande sätt utan att behöva uppge ovidkommande skäl."

Betänkandet resulterade i en proposition och beslut om förlängning av den tillfälliga föräldrapenningen till 60 dagar.

Familjestödsutredningen pekade också på att föräldrar med handikappade barn kunde ha ett större behov av möjlighet till ledighet, men avstod från att lägga fram något förslag om obegränsad rätt till ledighet för vård av sjukt barn. Ett starkt motiv för detta var misstanken om att en obegränsad rätt till ledighet skulle få negativa effekter på kommunernas benägenhet att tillhandahålla barnvårdare under barns sjukdom. Detta framhölls också i propositionen.

Sedan 1980 har föräldrar haft rätt till 60 dagars ledighet per barn och år vid barns sjukdom intill dess att barnet fyllt 12 år, och nyligen har riksdagen beslutat att utvidga den rätten för föräldrar med handikappade barn till dess att barnet fyllt 16 år. Trots denna förbättring finns det fortfarande behov för föräldrar med handikappade barn att vissa år få en utökad rätt till ledighet. Att slopa taket för tillfällig föräldrapenning vid barns sjukdom för den här gruppen föräldrar skulle förmodligen enbart medföra marginella kostnader. Hittills har de 60 dagarna endast utnyttjats för ca 400 barn.

Torsdagen den
25 april 1985

---

*Föräldraförsäk-
ringen*

Det viktigaste skälet för denna förändring, att slopa taket, är dock, precis som familjestödsutredningen påpekade, att föräldrarna inte skulle tvingas att uppge egen sjukdom när de behöver ledighet. Argumentet om en negativ effekt på kommunernas vilja att bistå med barnvårdare eller hemsamarit kvarstår inte, för kommunerna har redan kraftigt dragit ner på den verksamheten.

Utskottet anför nu, precis som förra gången, mot att slopa taket att föräldrar skulle avstå från vårdbidrag och i stället använda föräldraförsäkringen. Detta är enligt vår uppfattning ett konstruerat skäl, för det finns i dag ingen bestämmelse som utestänger föräldrar med vårdnadsbidrag från rätten till tillfällig föräldrapenning. Om man är berättigad till vårdbidrag och förvärvsarbeter, så kan man också redan i dag använda den tillfälliga föräldrapenningen. Givetvis skall man inte ändra på detta. Däremot finns det många föräldrar med handikappade barn som är utestängda från vårdbidraget, på grund av att möjligheten till en fjärdedels vårdbidrag saknas. Jag tror att det är framför allt för denna grupp, föräldrar med handikappade barn som inte är berättigade till vårdbidrag, som det behövs en utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning. Regeringen bör därför enligt vår mening snarast lägga fram ett förslag om slopad tidsgräns för tillfällig föräldrapenning för föräldrar med handikappade barn.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

Enligt de nyligen beslutade förändringarna i föräldraförsäkringen kan inte föräldrar längre spara ledighet tills barnet skall inskolas. Möjligen kan friska komplikationsfria barn – om nu sådana barn finns – klara en inskolning med stöd av föräldrarna under de två kontakt dagar som avsatts för ändamålet. Men för barn med särskilda behov är två dagar helt otillräckligt. Föräldrarna har själva kanske behövt flera år för att lära sig barnets behov, möjligheter och begränsningar. De skall nu på två dagar förmedla detta till nya personer, som kanske aldrig ens träffat eller sett barnet.

Om förslagen i omsorgspropositionen om att inordna särförskolan i den kommunala barnomsorgen går igenom, ökar behovet ytterligare av föräldramedverkan i olika inskolningssituationer. Vi föreslår en utvidgning av inskolningen på sju dagar per barn och år för den här gruppen föräldrar.

Till sist, herr talman, ett rättvisekrav: Den tillfälliga föräldrapenningen får utnyttjas, förutom vid barns sjukdom, vid besök hos samhällets förebyggande barnhälsovård. Med det gäller bara friska barn. Föräldrar som behöver göra motsvarande besök på grund av barns handikapp eller utvecklingsstörning är inte berättigade till den ersättningen. Besök vid rehabiliteringskliniker, hjälpmedelscentraler, omsorgsnämndens institutioner osv. är besök på samhällets institutioner, och de institutionerna bedriver förebyggande barnhälsovård. Att inte fullt ut jämställa dessa besök med de besök inom barnhälsovården som föräldrar med friska barn gör är ingenting annat än ren diskriminering.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 5.

Torsdagen den
25 april 1985

---

*Föräldraförsäk-
ringen*

Herr talman! Föräldraförsäkringen debatterades här i kammaren så sent som den 13 februari i år, när vi behandlade regeringens proposition 1984/85:78 om förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen. De flesta argumenten är därför kända, och jag skall försöka att inte bli långrandig.

Besluten den 13 februari innebär i korthet följande. Fr. o. m. den 1 juli i år kommer rätten att utnyttja den tillfälliga föräldrapenningen för vård av sjukt barn att utvidgas på flera viktiga punkter. Bl. a. kommer den att kunna utnyttjas för barn som är mellan 12 och 16 år, om barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn och vård. Möjligheterna för föräldrarna att följa sjukt barn till läkare utvidgas. Därtill genomförs förbättringar i havandeskapspenningen vid risk för fosterskador i arbetsmiljön.

Från den 1 januari 1986 slås föräldrapenning vid barns födelse och särskild föräldrapenning samman till en förmån, föräldrapenning. Denna utgår som hittills med 360 dagar, varav 270 med rätt till ersättning enligt sjukpenningnivån. Föräldrapenningen får tas ut tills barnet fyller 4 år. För barn mellan 4 och 12 år byggs den tillfälliga föräldrapenningen ut med två kontaktdagar per år, som skall användas till föräldrautbildning och besök i skola, förskola eller fritidsverksamhet. Adoptivföräldrar får en motsvarande rätt som biologiska föräldrar att uppbära föräldrapenning. Sambo får rätt att vårda den andra sambons sjuka barn. För att underlätta för papporna att ta ut föräldrapenning får de rätt till ersättning motsvarande sjukpenningen, oberoende av den andra förälderns sjukpenningnivå.

Reformerna inom föräldraförsäkringen skall ses som ett led i regeringens arbete på att förbättra barnfamiljernas ekonomiska situation och deras möjligheter att ge sina barn en god omvårdnad. Den 1 januari i år höjdes barnbidraget och flerbarnstilläggen kraftigt, och i måndags lade socialministern fram regeringens program för full behovstäckning inom barnomsorgen. Dessa förslag hänger samman med att barnfamiljerna mellan 1976 och 1982 fick vidkännas kraftiga reallöneförsämringar samtidigt som det familjepolitiska stödet urholkades. Satsningarna har kunnat göras trots att vi har en kärv ekonomisk situation – genom omfördelningar i statens budget.

I reservation nr 1 av Nils Carlshamre m. fl. föreslår moderaterna att garantinivån i föräldraförsäkringen höjs från 48 kr. till 60 kr. om dagen. Garantinivån höjdes så sent som den 1 januari i år från 37 kr. till 48 kr. om dagen, som ett led i regeringens förbättringar av det ekonomiska stödet till barnfamiljerna. Vi ser därför inga skäl till att nu höja garantinivån – i synnerhet inte som moderaterna vill finansiera sitt förslag genom att sänka kompensationsnivån i sjukförsäkringen till 60 % de första 10 dagarna och 80 % därefter och genom att sänka kompensationsnivån i föräldraförsäkringen till 80 %. Det är ett djupt orättfärdigt förslag, som debatterades här i kammaren i går och som drabbar privatanställda arbetare. Förslagen leder inte till några förbättringar för barnfamiljerna utan tvärtom till allvarliga

försämringar av deras ekonomi – i synnerhet för låg- och medelinkomststarna.

I utskottets betänkande presenteras en nyhet som förtjänar att lyftas fram. Gullan Lindblad har tidigare varit inne på detta. Riksförsäkringsverket har föreslagit att skyldigheten för den som har föräldrapenning att till försäkringskassan anmäla resa till annan ort skall slopas. Det är resultatet av den utredning i frågan som regeringen uppdragit åt riksförsäkringsverket att göra. Därmed tillgodoses de motionskrav som tidigare väckts i denna fråga av Iréne Vestlund och nu av Gullan Lindblad och Siri Häggmark.

Till utskottets betänkande finns fogade fyra reservationer som på olika sätt kräver en utbyggnad och förändring av den tillfälliga föräldrapenningen. Reservationerna 4 och 5 tar upp kontaktdagarna för barn mellan fyra och tolv år. Vpk kräver i reservation 5 att antalet kontaktdagar utökas till sju. I reservation 4 från samtliga borgerliga partier krävs att uppdelningen på två kontaktdagar per år slopas och att föräldrarna i stället får rätt att disponera de sammanlagt 16 kontaktdagarna fritt. Utskottsmajoriteten konstaterar att båda dessa förslag skulle leda till kostnadsökningar för försäkringen och kan därför inte ställa sig bakom dem. Utöver detta kan sägas att systemet med kontaktdagar varje år kom till just för att garantera att barnen regelbundet skulle få stöd av sina föräldrar. De behöver föräldrarnas medverkan på dagis, i fritidsverksamheten och i skolan varje år. En viktig bakgrund till införandet av kontaktdagarna var konstaterandet att 80 % av föräldrarna har tagit ut föräldrapenning innan barnet fyllt fyra år och att de därmed inte har några dagar kvar när barnet skall börja skolan. Vi skulle heller inte ha något emot att utöka antalet kontaktdagar, men det finns inte resurser till detta i dagens läge.

Två av reservationerna, nr 3 och 5, tar upp tillfällig föräldrapenning till föräldrar med handikappat barn. I reservation 3 kräver Margó Ingvardsson och Kenth Skårvik att tidsgränsen om maximalt 60 dagars uttag per barn och år av den tillfälliga föräldrapenningen slopas. Frågan har utretts av föräldraförsäkringsutredningen, som ansåg att det skulle medföra problem att slopa tidsgränsen, främst på grund av att ersättningsnivåerna för föräldrapenning och vårdbidrag kan skilja sig väsentligt. Man riskerar alltså att öppna för en utökning av försäkringen utan att ha en finansiering att kompensera det med.

Som Doris Håvik redovisade i debatten den 13 februari, var vi beredda att medverka till en flexiblere användning av de 60 dagarna när tillfällig föräldrapenning utgår för handikappade barn, om det finansierades på ett socialt godtagbart sätt. Det fanns en sådan möjlighet i och med förslaget om ett avdrag för matkostnaderna vid förlossningsvård om 45 kr. per dag. Det förslaget röstades emellertid ned av de borgerliga och vpk. Samma sak gäller reservation 5 av vpk om att utöka möjligheterna för föräldrar med handikappat barn, vilka behöver inhämta information och färdigheter för att ge barnet en riktig omvårdnad. I stället för att medverka till ett beslut i frågan valde vpk i februari att släppa fram de borgerliga partiernas förslag till skrivning som lyder: "Utskottet lägger därför inte fram något förslag i frågan utan förutsätter att regeringen har sin uppmärksamhet riktad mot problem-

ställningen och vid behov vidtar åtgärder för att alla föräldrar skall ges möjlighet att uppbära föräldrapenning vid deltagande i verksamheter i samhällets regi som innesluter en förebyggande hälsovård för barnet." Utskottet hänvisade också till att riksförsäkringsverket och statens handikappråd uppmärksammar frågan.

I reservation 2 föreslår Kenth Skårvik att tillfällig föräldrapenning även skall kunna utgå när dagbarnvårdares barn är sjuka. I sådana situationer skall kommunen se till att barnet får annan barnomsorg, antingen hos annan dagbarnvårdare, i daghem eller genom att barnet får hjälp av barnvårdare i hemmet. Föräldraförsäkringsutredningen kom fram till att det skulle innebära en betydande utökning av försäkringen om föräldrapenning även skulle utgå när dagbarnvårdarens barn är sjukt och avvisade förslaget, eftersom det skulle bli så dyrbart att genomföra.

Slutligen har vi två reservationer som tar upp frågan om ersättning vid vård av anhörig. Anhörigvårdskommittén har ju föreslagit en lagstadgad rätt till 30 dagars ledighet från arbetet för vård av anhörig.

I reservation 6 av Elis Andersson m. fl. föreslår centerpartiet att rätt till ledighet för vård av anhörig kompletteras med rätt till ersättning genom den allmänna försäkringen. Kompensationen föreslås utgå för utfört arbete, och den skall göras lika stor för alla.

I reservation 7 av Kenth Skårvik föreslår även folkpartiet att en ersättning från den allmänna försäkringen skall utgå vid vård av anhörig. Folkpartiets representant i utredningen har emellertid, till skillnad från centerpartiets företrädare, föreslagit att ersättningens storlek skall bygga på inkomstbortfallsprincipen och motsvara sjukpenningens storlek.

Anhörigvårdskommittén säger att det är försäkringstekniskt möjligt att införa ett ersättningsystem, men kommittén konstaterar att det finns en risk för att kostnaderna blir så stora att det kan ifrågasättas om ett sådant system är samhällsekonomiskt motiverat. De besparingseffekter som kan uppnås är mycket osäkra, enligt kommittén. Anhörigvårdskommittén har också räknat på vad det skulle kosta att ge en ersättning enbart för vård i livets slutskede i hemmet. Vid ett mera begränsat utnyttjande skulle kostnaderna för den allmänna försäkringen enligt kommittén uppgå till ca 12 milj. kr. per år. Vid ett maximalt utnyttjande skulle kostnaden bli 48 milj. kr. per år. Administrationskostnaderna hos riksförsäkringsverket och försäkringskassorna är då inte medräknade.

Vi konstaterar att anhörigvårdskommitténs betänkande är föremål för beredning i regeringskansliet, och vi anser att man, som brukligt är, bör avvakta den beredningen. Tilläggas bör att man har möjlighet att få ersättning från landstingen för vård av anhöriga dels i form av ett hemsjukvårdsbidrag, dels i form av att anhörigvårdare kan anställas av landstingen.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att Kenth Skårvik och folkpartiet i det här betänkandet har fyra reservationer vilka innebär kostsamma utbyggnader av föräldraförsäkringen. Ingenstans talar folkpartiet om hur partiet vill finansiera sina förslag. Till detta skall läggas att folkpartiet i motion 2174 av Bengt Westerberg m. fl. – en motion som tar upp jämställd-

hetsfrågor – har begärt en utredning om förändringar av föräldraförsäkringen. Utskottet tvingas dock konstatera att motionen inte innehåller något förslag eller ens någon antydning om i vilket avseende motionärerna vill förändra föräldraförsäkringen. Det är också logiskt att den motionen inte har föranlett någon reservation.

Till moderaternas heder skall sägas att de klart deklarerar hur de vill finansiera sitt förslag till höjd garantinivå i föräldraförsäkringen. De vill göra det med en social nedrustning av sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen.

Folkpartiet har i detta betänkande förslag som sammantaget skulle ge betydande kostnader för statskassan, men inte på någon punkt talar partiet om hur det skall betalas. För ett par månader sedan avvisade folkpartiet – tillsammans med övriga borgerliga partier och vpk – en finansiering av propositionen om föräldraförsäkringen med 19 milj. kr. Finansieringen bestod i att mödrar som föder friska barn, precis som mödrar med komplikationer och liksom alla andra som ligger på sjukhus, skulle få ett avdrag från försäkringen för matkostnader.

Att dra på sig utgifter som inte är finansierade har ni förvisso stor erfarenhet av efter de sex åren med borgerliga regeringar. Det var det som gjorde er till budgetunderskottets ingenjörer. Men det skulle ändå vara intressant att få veta hur folkpartiet har tänkt att finansiera sina förslag och hur folkpartiet har tänkt att få igenom dem i en eventuell borgerlig regering.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 131 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Monica Andersson har nu hållit ett litet valtal, men jag skall ändå inte gå in på någon större politisk debatt i denna stund. Jag vill bara konstatera att det inte är riktigt så väl beställt för barnfamiljerna som Monica Andersson vill låta påskina.

Våra besparingar innebär inte någon social nedrustning, eftersom de skall ses tillsammans med de skattesänkingsförslag vi samtidigt har lagt fram.

Vi moderater anser det viktigt att även familjer där den förälder som är föräldraledig inte är sjukpenningklassplacerad skall ha en draglig ekonomisk standard under föräldraledigheten. Det är därför vi vill höja garantinivån från 48 till 60 kr. Vi vill med andra ord ge stödet där det kanske allra bäst behövs.

Vad gäller kontaktdagarna vill jag bara konstatera att vi här åter ser ett exempel på den vanliga storebrorsfilosofin, som går ut på att man skall styra föräldrarna i en viss riktning. Vi vill ge föräldrarna frihet att välja det alternativ som passar den enskilda familjen bäst.

Anf. 132 ELLA JOHNSON (c):

Herr talman! Monica Andersson sade att det av samhällsekonomiska skäl inte gick att ge ersättning till människor som gör vårdinsatser i hemmet. Men konsekvenserna blir mycket negativa om människor som vill ställa upp i ett vårdarbete får rätt att ta ledigt från sitt arbete men inte får någon som helst

ersättning. Det kommer att bli en olycklig begränsning av den krets som kan göra sådana vårdinsatser. Ekonomiska skäl kommer att förhindra många att åta sig dessa uppgifter.

Jag noterade med tacksamhet att Monica Andersson säger att ärendet är föremål för beredning i regeringskansliet. Detta har vi väntat på, och vi hoppas nu att en del av våra önskemål kommer att tillgodoses.

Anf. 133 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Symtomatiskt nog talade den socialdemokratiska utskottsföreträdaren *mindre om vad regeringen vill göra än om vad andra partier föreslår*. Det är för övrigt faktiskt så att vi har fått vara pådrivande också i en rad av de socialpolitiska frågor som rör föräldrarnas situation.

Monica Andersson gjorde också ett stort nummer av att allt i våra förslag inte skulle vara finansierat. Hon hängde dessutom upp all reformverksamhet på diskussionen om en ny avgift för barnafödande kvinnor, som om den vore avgörande för hur socialpolitiken i Sverige skulle kunna se ut.

Men, herr talman, jag känner mig inte alltför stressad av Monica Anderssons påstående med tanke på att hennes egen finansminister för några dagar sedan presenterade riksdagen ett förslag som innebär en utgift på ett *par miljarder kronor* utan att änge var de pengarna skulle tas. Monica Anderssons påstående kan vi alltså ta med ro.

Så till ett par av reservationerna. Det gäller till att börja med reservationen 2 om tillfällig föräldrapenning när dagbarnvårdares barn är sjukt. Monica Andersson säger att en sådan tillfällig föräldrapenning skulle bli alldeles för dyr. Om detta är att säga att ingen vet riktigt vad den skulle kosta, eftersom det inte är utrett och klarlagt. Vad vi begär är att ärendet skall utredas, så att vi får svar på den frågan.

En fråga som jag tycker att Monica Andersson inte borde glida förbi är folkpartiets förslag i reservation 4 om flexibelt uttag av kontaktdagar. Hon påstår att förslaget skulle innebära stora kostnadsökningar. På vilket sätt skulle förslaget öka kostnaderna? Det kan väl inte vara så att Monica Andersson och regeringen spekulerar i att föräldrarna med det system som nu gäller inte skall ta ut sina dagar?

I det sammanhanget är det också en annan socialdemokratisk ståndpunkt som gör mig bekymrad: Socialdemokraterna tycker inte om att föräldrarna gör en egen bedömning av behovet av detta uttag.

Anf. 134 MARGÓ INGVARSSON (vpk):

Herr talman! Monica Anderssons resonemang om att ett slopande av taket för den tillfälliga föräldrapenningen skulle medföra att föräldrar till handikappade barn föredrog den ersättningsformen i stället för att söka vårdbidrag saknar all logik. Jag skulle förstå det om det var så att man skulle vara utestängd från föräldrapenningen om man har ett vårdbidrag. Men så är inte bestämmelserna. *Man kan redan i dag ha vårdbidrag och ändå vara berättigad till den tillfälliga föräldrapenningen*. Sedan är det en annan sak när man har ett svårt handikappat barn som man uppbär helt vårdbidrag för.

Då är det kanske inte så troligt att bägge föräldrarna förvärvsarbetar. Då kan man inte heller utnyttja föräldrapenningen. Så att anföra vårdbidraget som ett skäl för att slopa taket håller inte. Dessutom skulle inte detta medföra annat än ytterst marginella kostnadsökningar. Det kan inte röra sig om mer än något hundratal barn per år, snarare färre än så. Det skapar ganska stora problem på arbetsplatsen när föräldrar tvingas vara borta mer än 60 dagar på ett år.

Så kommer jag, herr talman, till Monica Anderssons beskrivning av det köpslående som socialdemokraterna ville ha när vi fattade beslut om föräldraförsäkringen. Monica Andersson vill här ge sken av att socialdemokraterna var villiga att byta BB-avgiften mot en mängd förbättringar för föräldrar med handikappade barn. Det är inte riktigt. Vad socialdemokraterna ville göra var att jämställa de besök föräldrar med handikappade barn på grund av barnets handikapp tvingas göra vid speciella institutioner, med samhällets barnomsorg.

Herr talman! Jag kan inte underlåta att tycka att det är väldigt olyckligt om man skall behöva köpslå med socialdemokraterna om självklara rättigheter och om principen att handikappade inte skall vara diskriminerade i förhållande till icke-handikappade.

Anf. 135 MONICA ANDERSSON (s):

Herr talman! Till Margó Ingvardsson skulle jag vilja säga att det inte handlar om något köpslående när man söker uppnå kompromisser i viktiga frågor. Jag konstaterade bara att – det framgick också i debatten den 13 februari – vpk hade en möjlighet att få igenom väsentliga förbättringar för handikappade barn. Men man tog inte den chansen därför att man bedömde värdet av att säga nej till avdraget för förlossningsvård som viktigare.

Kopplingen mellan vårdbidraget och den tillfälliga föräldrapenningen är en fråga som tas upp i föräldraförsäkringsutredningens betänkande. Enligt utredningen löper man risk att få en övergång till föräldrapenning. Om det finns risk för att försäkringen utvidgas på detta sätt måste man, om man vill genomföra en förbättring, se till att den är finansierad.

Till Elver Jonsson skulle jag vilja säga när det gäller kontaktdagarna – en fråga som han uppehöll sig ganska länge vid – att om många föräldrar samtidigt skulle ta ut de 16 dagarna under ett år, skulle det under det året innebära en mycket kraftig fördyring av föräldraförsäkringen. Det är detta som vi vill undvika. Det handlar definitivt inte om någon spekulation i att föräldrarna skulle undvika att ta ut kontaktdagarna. Tvärtom tycker vi att det är viktigt att se till att föräldrarna varje år får möjlighet till besök i skola, förskola och fritidsverksamhet.

När Elver Jonsson säger att folkpartiet skulle ha varit pådrivande när det gällt att genomföra förbättringar för barnfamiljerna är det ett falskt påstående. Ni hade sex år på er att göra genomgripande förbättringar för barnfamiljerna. Ni tog aldrig den chansen. Det var först när vi fick en socialdemokratisk regering som kunde lägga fram förslag vilka kunde få majoritet i riksdagen som vi fick påtagliga förbättringar för barnfamiljerna.

Det är ett konstaterande som jag också kan rikta till Gullan Lindblad. Hon hävdar att den socialdemokratiska regeringen inte skulle ha gjort någonting för barnfamiljerna. Det är grovt felaktigt med tanke på de förslag som framlagts när det gäller barnbidragen, föräldraförsäkringen och nu senast barnomsorgen. De moderata förslagen om skattesänkningar, om neddragningar på bostadsområdet och om annat är genomgående så konstruerade att de gynnar höginkomsttagare och missgynnar låginkomsttagare. Vi vill föra en politik för hela folket och se till att vi får en politik som bäst gagnar barnfamiljerna.

Anf. 136 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Monica Andersson försöker göra gällande att reformarbetet stod stilla under de år som socialdemokraterna var borta från kanslihuset. Detta stämmer ju inte. Tvärtom var det så att socialdemokraterna då motsatte sig flera ändringar också på det sociala området – förändringar och förbättringar som man nu accepterar.

Den allra största fadäsen gjorde väl socialdemokraterna då de så aktivt gick emot den nya jämställdhetslagen, en lag som man nu försöker berömma sig av. Det kan vara tillräckligt som en påminnelse om att all reformverksamhet inte har socialdemokratiska förtecken.

Jag skall vara skonsam mot Monica Andersson och låta henne få koncentrera sig på en enda fråga. Det gäller kostnadsökningen till följd av det flexibla uttaget. Vi har alltså inte föreslagit fler dagar. Det är möjligt att det kan bli en anhopning något år, men det leder ju till att ett mindre antal dagar tas ut ett annat år. Summan blir alltså inte större. Därför vill jag vidhålla att det här nog föreligger en spekulering från (s) i att det kanske skulle bli ett mer fullödigt uttag, och detta verkar det som om Monica Andersson hesiterar inför.

Sedan skulle det vara intressant att få en synpunkt på varför man på socialistiskt håll är så ängslig för att låta föräldrarna själva göra en bedömning av när det är angeläget att göra ett uttag.

Anf. 137 MARGÓ INGVARDSSON (vpk) replik:

Herr talman! Mitt meningsutbyte med Monica Andersson gäller detta att den tillfälliga föräldrapenningen får användas vid besök i samhällets barnomsorg. Vi har föreslagit att de handikappade barnens besök skall jämföras med samhällets barnhälsovård. Monica Andersson och socialdemokraterna påstår att den förändringen skulle kosta 19 milj. kr. Detta är vad dessa BB-avgifter skulle ha gett, och det var det bytet man ville göra. Det är en omöjlighet att detta skulle kosta 19 milj. kr. Det är på gränsen till att vara utstuderat när man påstår att det skulle kosta 19 milj. kr.

Det är ett mycket begränsat antal föräldrar som utnyttjar hela dagantalet – 60 dagar. Det tyder på att föräldrarna när de gör dessa besök uppger något annat skäl; det är möjligt att de anger egen sjukdom för att få ledigt för dessa besök. Samhället har nog alltså redan den här kostnaden – det är bara det att den förs på ett annat konto. Det handlar här inte om pengar, utan det handlar

om rättvisa; handikappade barn skall inte diskrimineras i förhållande till friska barn.

Anf. 138 MONICA ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag bara konstaterar att vi socialdemokrater när vi genomför angelägna reformer också ser till att reformerna är finansierade, så att vi inte hamnar i ett läge med stora budgetunderskott.

Jag kan bara konstatera att Margó Ingvardsson tyckte att det var viktigare att avstå från ett avdrag för dem som har förmånen att föda friska barn – ett avdrag som alla andra som ligger på sjukhus får vidkännas – än att nå en uppörelse om förbättringar för de handikappade barnen dels i fråga om besök i samhällets barnomsorg, dels i fråga om tidsgränsen i föräldraförsäkringen.

Samma sak kan sägas till Elver Jonsson i folkpartiet. Ni har en lång rad förslag, som allesammans i många stycken är viktiga. Men ni föreslår ingen finansiering. Det tycker jag är litet märkligt med tanke på effekterna av att ni under de år ni satt i regeringen avstod från att finansiera det ni genomförde.

När det gäller kontaktdagarna är det inte alls så, Elver Jonsson, att vi skulle vilja lägga hämsko på föräldrarna. Men vi vill se till att barnen får en möjlighet att få med sina föräldrar varje år. Att slippa hamna i en situation med väldigt stora kostnadsökningar vissa år är vad det handlar om.

Sedan hävdar Elver Jonsson att det inte var något reformstopp mellan 1976 och 1982 och åberopar jämställdhetslagen som ett exempel på det. Jag kan då bara konstatera att barnfamiljerna under den perioden fick mycket kraftiga reallöneförsämringar. Ni avstod från att höja barnbidragen med inflationen, och ni urholkade bostadsstödet kraftigt. Det är bara att konstatera fakta. Det är den situationen som den socialdemokratiska regeringen nu försöker rätta till med sina reformer för barnfamiljernas räkning.

Anf. 139 MARGÓ INGWARDSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag vill bara be Monica Andersson om en redovisning av hur man har räknat, när man kommit fram till kostnaden 19 miljoner för att jämställa handikappade barns besök i deras barnhälsovård med friska barn. Jag vill alltså ha en kalkyl över hur man beräknat kostnaden till 19 milj. kr.

Anf. 140 MONICA ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Som jag sade tidigare rörde det sig inte bara om den frågan utan också om frågan att slopa tidsgränsen när det gäller tillfällig föräldrapenning. Det var flera förslag som rörde de handikappade barnens situation tillsammans med andra förbättringar i föräldraförsäkringen som fanns i propositionen och som vpk till vissa delar ville lämna ofinansierade. Vi är inte beredda att genomföra reformer som är ofinansierade. Här fanns det dessutom en möjlighet till en överenskommelse om förbättringar för de handikappade barnen. Jag får bara konstatera att vpk och Margó Ingvardsson avstod från att göra en sådan överenskommelse.

Talmannen anmälde att Margó Ingvardsson anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Nils Carlshamre, som anmält sig på talarlistan under anförande 135, avstod från att ta ordet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om socialförsäkringsutskottets betänkande 23.)

Anf. 141 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera socialförsäkringsutskottets betänkande 22 om hjälpmedel till handikappade.

Bilstödet till handikappade

Anf. 142 NILS CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Bilstödet till handikappade är sedan många år en av de sämst fungerande delarna av det samlade handikappolitiska stödet i Sverige. Det är hög tid att få det både effektiviserat och utsträckt till att gälla fler grupper än som i dag kan få del av det. Tyvärr finns det inte något riktigt hjälpsamt förslag att arbeta med i dag. Att helt enkelt förklara bilen som tekniskt hjälpmedel är knappast möjligt. Om man skulle betrakta bilen som ett hjälpmedel på samma sätt som alla andra tekniska hjälpmedel för handikappade skulle det få besvärliga konsekvenser både ur rättvisesynpunkt och framför allt ekonomiskt sett.

Bilstödskommitténs förslag har dels hunnit bli något föråldrat, dels redan från början varit ett otympligt förslag som inte skulle ge den effekt man skulle önska. Det skulle bli mycket besvärligt att hantera. Vi har därför i de tre borgerliga partierna förenat oss om en reservation, där vi begär en snabb fortsatt utredning av hela bilstödsproblematiken. Denna utredning bör kunna gå fort, eftersom mycket av grovarbetet är undangjort genom bilstödskommittén. Det bör inte vara omöjligt att redan under detta år få fram ett användbart förslag till begränsat bilstöd.

Jag yrkar, herr talman, bifall till reservation nr 2.

Anf. 143 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! För tredje gången på mindre än fem månader diskuterar riksdagen bilstöd till handikappade. Historien om bilstödet är lång och fylld med löften och förhoppningar. Men den ger också ett skolexempel på hur långhalningar och politisk ovilja tillåter att en angelägen fråga skjuts på framtiden. Ansvar för detta har i hög grad regeringen. Det är i år 20 år sedan den första utredningen om bilstöd till handikappade startade. När den var färdig och remissbehandlad i början på 1970-talet orkade inte den dåvarande socialdemokratiska regeringen föra frågan vidare.

---

*Bilstödet till handi-
kappade*

Riksdagen var dock otålig och beställde en ny utredning, som tillsattes 1979. Veckorna före valet på hösten 1982 var utredningen färdig. Man var enig om ett förenklat, förbättrat och utvidgat bilstöd till handikappade.

Sedan dess har föga konstruktivt hänt. Socialminister Sten Andersson tog ett halvår på sig innan frågorna gick ut på remiss. Sent på hösten 1983 var remissarbetet avslutat. Genomgående var remissutlåtandena positiva, och när det gäller de allmänna grundtankar som utredningen byggde på gav remissinstanserna klara förord. Hela 1984 har socialministern och regeringen antingen förträngt frågan eller inte lyckats ta sig samman och komma med ett förslag till riksdagen – detta trots att vi motionsledes har påyrkat det och att en enig riksdag har förutsatt att det skulle komma ett förslag, i enlighet med riksdagens egen beställning.

Det är angeläget att vi får nya regler och att den grupp handikappade utvidgas som kan komma i fråga. Reglerna för nuvarande system är så ogenomträngliga och svåröverblickbara att det är nästintill ogörligt att hantera dem.

Den brist på samordning som nuvarande regelsystem uppvisar ger ofta mycket egendomliga effekter. Ett uteblivet bidrag från AMS på grund av inkomstprövningen kan t. ex. indirekt komma att kompenseras genom en högre nivå beträffande handikappersättningen.

Det finns ett annat område där man är långt ifrån konsekvent. Det gäller bilstödet och färdtjänsten som fungerar var för sig, trots att de har likartade utgångspunkter och gemensamma mål – dvs. att motverka förflyttningssvårigheter för handikappade.

Två tunga skäl talar för en utbyggnad av bilstödet som ett komplement och alternativ till färdtjänsten:

Egen bil innebär för handikappade större rörlighet och oberoende, något som färdtjänsten inte kan ge.

Egen bil medför dessutom, redan med måttlig resevolym, lägre samhällskostnader än färdtjänsten.

Vad säger då socialdemokraterna i socialförsäkringsutskottet som så trovisst har väntat på regeringens förslag? Ja, sex futtiga rader ägnar man åt det här problemet. Man hänvisar till den justering av bidragsbelopp och inkomstgränser som gjordes i samband med att arbetsmarknadsdepartementets avsnitt behandlades här i kammaren. Utskottsmajoriteten anser inte att det för närvarande är ekonomiskt möjligt att åstadkomma en förbättring av bilstödet till handikappade. Några fåtal miljoner i utgifter anser socialdemokraterna vara för mycket – samtidigt vräker man ut miljarder i skattelättnader för oss som är friska och starka.

Herr talman! Med tanke på de utfästelser som har gjorts och med tanke på den långa utrednings- och betänketid som statsmakten haft på sig är det beklämmande att konstatera att vi i år, 1985 – det år då den socialdemokratiska statsministern skrävlar över att kurvan pekar uppåt, att vi är på rätt väg – i samma andetag går ut med ett påbud från den socialdemokratiska regeringen om att det inte är möjligt att åstadkomma en sådan här kompletterande förstärkning. Den lilla grupp handikappade som skulle behöva få ett

förenklat, förbättrat och utvidgat bilstöd får vänta. Vi har inte råd – tala om cynism!

I reservation 2 föreslår folkpartiet, centern och moderaterna att regeringen med anledning av motionerna och det beredningsarbete som är gjort får i uppdrag att snabbt lägga fram ett förslag, så att vi åtminstone till årsskiftet 1985-1986 skulle kunna åstadkomma förbättringar, i varje fall så pass mycket som riksdagen tidigare har ställt i utsikt.

Nu tror jag, herr talman, att det finns socialdemokrater som har tillräckligt socialt ansvar och politiskt kurage för att rösta för reservationen i fråga. Ideologiskt skulle det mycket väl gå för sig för en socialdemokrat att vara med och stödja reservation 2, som jag härmed yrkar bifall till. En seger för reservation 2, som handlar om ett utvidgat bilstöd till handikappade, skulle inte bara bli en seger för reservanterna utan, framför allt, också en vinst för de handikappade. Det skulle innebära en framflyttning av positionerna för socialt ansvarstagande när det gäller de människor som har det allra svårast i vårt samhälle.

Anf. 144 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! En egen bil för den som är rörelsehindrad innebär en övergång från beroende till självständighet.

Häromdagen läste jag i en av våra kvällstidningar om en ung, svårt handikappad flicka som var mycket lycklig över sitt nyss tagna körkort. Eftersom jag kände igen henne – vi har bott i samma kommun del i många år – läste jag denna artikel med extra intresse. Hon hade fått jobb också, såg jag, och jag kände hur min egen glädje steg. Körkort, bil och arbete – då har handikappet reducerats till att bli ett funktionshinder.

Men någon bil var tyvärr inte möjlig för denna flicka. Hon kunde som mest få 35 000 kr. i anskaffningskostnad, och den bil som hon skulle behöva på grund av sitt handikapp skulle kosta 110 000 kr. Hon får alltså fortsätta att åka färdtjänsten från och till arbetet och på fritiden – det är en mycket aktiv tjej.

Vad kostar det att ständigt åka färdtjänst för en ung, aktiv människa? Det vet jag inte, och jag har inte heller sett att någon har försökt att göra en jämförelse av kostnaden för en egen bil och för motsvarande resor med färdtjänst.

Frågan om bilstöd till handikappade har debatterats och utretts, men vi har trots detta inte kommit närmare en vettig lösning. Under tiden står pengarna kvar outnyttjade på anslaget, medan vi fortsätter på den gamla vägen och justerar bidragsbeloppet en aning och plussar på inkomstgränserna litet grand.

Enligt det nya förslaget skall bidragsdelen nu uppgå till 35 000 kr., och vi vet att man för den summan inte får en ny bil i dag. Om man är rörelsehindrad – det är ju ett krav för att man över huvud taget skall komma i fråga – kan man inte välja bil efter samma kriterier som icke-handikappade. Man måste ha en bil som man kan lita på. På grund av rörelsehindret kan det vara svårt, ibland omöjligt, att ens fixa de mindre reparationer som det alltid finns behov av på

Nr 129

Torsdagen den
25 april 1985

Bilstödet till handikappade

Bilstödet till handikappade

begagnade bilar. Man kan inte heller ha hur liten bil som helst – det måste finnas plats för rullstolen. Det krävs en alldeles speciell teknik för att kunna lyfta in rullstolen sedan man själv har satt sig i bilen, och detta fungerar inte i alla bilar. Som handikappad måste man ställa helt andra krav på en bil än vad en icke-handikappad behöver göra.

Inkomstgränserna är alldeles för snävt tilltagna. Vid 60 000 kr. i årsinkomst trappas bidraget ner för att helt försvinna vid 76 000 kr. Det innebär i praktiken, att om man tillhör den grupp handikappade som har lyckats få jobb tjänar man oftast för mycket för att vara berättigad till bidrag. Arbetar man inte är man inte heller berättigad till bidrag. Som studerande är man berättigad, men då har man oftast inte råd med en bil eftersom man inte har någon inkomst.

Det finns en enkel och framför allt mycket obyråkratisk lösning på problemet: Erkänn helt enkelt bilen som ett tekniskt hjälpmedel! Glöm bort bilstödsutredningens förslag, som är ett mycket dåligt förslag. Största delen av detta bilstöd kommer att försvinna i form av räntebidrag.

Om vi inte snarast kan förmå regeringen att lägga fram ett vettigt förslag om bilstöd, ett förslag som uppfyller de handikappades behov och krav, får vi väl göra om de handikappade så att de passar till bilstödet. Vi får utarbeta riktlinjer som föreskriver att ingen handikappad får tjäna över 60 000 kr. om året, såvida vederbörande inte är förmögen förstås, och på den vägen har råd att köpa egen bil. Dessutom får man bara ha ett handikapp som passar ihop med en bil för 35 000 kr. Detta innebär att man som handikappad måste ha benen i behåll så att man inte behöver en rullstol.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 145 INGEGERD ELM (s):

Herr talman! Under rubriken Hjälpmedel till handikappade behandlar socialförsäkringsutskottet ett antal motioner från den allmänna motionstiden. Huvudparten av motionerna rör bilstödet, och ingen har ställt något yrkande när det gäller de tre övriga motionerna. Jag tänker uppehålla mig vid de fem motioner som rör bilstödet.

Som framgått av de föregående anförandena har vpk en egen modell när det gäller stöd till de handikappade. Vpk vill nämligen att bil skall godkännas som ett tekniskt hjälpmedel. Om denna uppfattning är vpk ensamt och har också en egen reservation.

De övriga fyra motionerna behandlar en utvidgning av bilstödet. Jag tänker här uppehålla mig vid två av dessa motioner, nämligen motion 1738 med Elver Jonsson som första namn. Också en moderat och en centerledamot har skrivit under den motionen. Den andra motionen är nr 2195 som är en partimotion från folkpartiet.

Elver Jonsson begär i sin motion att vi i dag skall besluta om ett förbättrat bilstöd enligt bilstödskommitténs förslag. Han har själv talat om bakgrunden till kravet på ett bättre bilstöd, så jag tänker inte gå in på detta och inte heller tala om bilstödskommitténs förslag. Till sin begäran har Elver Jonsson inte några pengar att anslå. Han har alltså i stället i sin andra att-sats begärt att

regeringen på tilläggsbudget skall återkomma med medel för att genomföra förslaget.

I motsats till den motionen har tydligen folkpartiledningen klart för sig att motionsförslaget kommer att bli kostsamt. Man har inga medel att anvisa till förbättring av bilstödet. Dessutom kritiseras bilstödskommitténs förslag i folkpartiets partimotion, där man åberopar att riksrevisionsverket har uttryckt kritik mot kostnadsberäkningen. Med anledning därav begär folkpartiet en förnyad utredning om bilstödet.

Jag vill nu säga några ord om den behandling som frågan om bilstödet har fått i den senaste budgetpropositionen. Först och främst vill jag slå fast att vi socialdemokrater naturligtvis liksom motionärerna, bilstödskommittén och remissinstanserna – och det har också departementschefen skrivit – anser att det finns skäl för att genomföra ett bättre och enklare bilstöd. Men såsom vi på några få rader i utskottets betänkande har skrivit anser vi att kommitténs förslag ställer stora krav på ökade resurser, och vi har därför i stället i årets budget fördelat de tillgängliga resurserna till att förstärka färdtjänsten, riksfärdtjänsten och det arbetsmarknadspolitiska stödet med bidrag till anskaffning och anpassning av bil.

Budgetpropositionens förslag i denna del har behandlats av arbetsmarknadsutskottet. Genom omprioriteringar och besparingar till förmån för handikappområdet har man lyckats skapa ett utrymme för en förbättring av det arbetsmarknadspolitiska bilstödet. Bidraget höjs alltså fr. o. m. den 1 juli med 5 000 kr. till 35 000 kr. Vidare höjs inkomstgränserna så att helt bidrag nu kan utgå vid inkomster upp till 60 000 kr. per år. Reducerat bidrag utgår vid inkomster mellan 60 000 kr. och 75 999 kr. Det är en höjning av inkomstgränserna med 21 000 kr. På två år har inkomstgränserna höjts med 25 000 kr., om jag minns rätt.

Vad vi nu genomför kostar ca 17 milj. kr. Vi satsar alltså 17 milj. kr. på ett bilstöd till dem som arbetar eller studerar.

Elver Jonsson uttryckte sin bitterhet över detta förslag. Elver Jonsson och jag hade tillfälle att diskutera dessa saker för ungefär fem månader sedan. Det finns inte skäl att nu upprepa vad vi då sade till varandra. Jag tänker för min del inte gå närmare in på det. Skälen kvarstår. Vad Elver Jonsson då sade om socialdemokraterna uttryckte han även i dag. Om Elver Jonsson håller fast vid att den socialdemokratiska handikappolitiken vittnar om cynism, hoppas jag att han är ganska ensam om den uppfattningen. Men jag skall som sagt inte upprepa vad jag då sade om våra åtgärder på det handikappolitiska planet. Vi har ju kommit överens om att försöka avsluta dagens ärenden.

Jag vill därför, herr talman, avsluta detta anförande med att yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på de två reservationerna.

Anf. 146 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Ingegerd Elm sade att jag uttryckte bitterhet över vad som har hänt, eller rättare sagt inte hänt, när det gäller bilstödet till handikappade. Låt mig säga att min ledsnad har ökat efter Ingegerd Elms inlägg. Hon vill inte upprepa de tidigare argumenten. Hon vill inte föra någon diskussion.

Nr 129

Torsdagen den
25 april 1985

Bilstödet till handikappade

Torsdagen den
25 april 1985

---

*Bilstödet till handi-
kappade*

Det gäller att tala kort. Det var man inställd på.

Ingegerd Elm framhöll att man i årets budget har fördelat de pengar som var tillgängliga och att man inte kan använda mer. Men snälla då – utredandet har pågått i 20 år och otaliga löften har givits av riksdagen – med socialdemokratisk medverkan – om att denna fråga är på väg att lösas. Socialministern har haft ett färdigt förslag i två och ett halvt år men har ännu inte kommit med någonting. Han säger att vi får vänta och att det inte är ekonomiskt möjligt. Tillåt mig, herr talman, att känna bitterhet i denna stund.

Bilstödets nuvarande brister har omvittnats. De är också erkända av socialdemokraterna. Nu får statsministern finna sig i att försöka ge ett och annat löfte till de handikappade, när de påpekar det orimliga i dagens modell. Reglerna är näst intill ogenomträngliga, svåröverskådliga för den sökande och omöjliga att kontrollera för bidragsmyndigheterna.

Villkoren är naturligtvis otillräckliga också efter den senaste justeringen. Det går i princip inte att ha ett heltidsarbete och komma i fråga för bilstödspengar. Det borde vara skäl nog för att säga: Här måste vi göra någonting!

Den socialdemokratiska talesmannen i det förra ärendet gjorde ju stort nummer av att den nuvarande regeringen har gjort så mycket. Jag skulle vilja fråga Ingegerd Elm: Gäller sådant beröm också i fråga om bilstödet till de handikappade?

Ser inte Ingegerd Elm bilstödet som angeläget? I höstas stod hon här i riksdagen och sade: Låt oss åtminstone avvakta regeringens förslag i januari. Men när det inte blev någonting, när regeringen sviker det löfte som riksdagen har givit de handikappade, då finns det skäl för att vara bitter och på den här punkten – låt mig säga det – vara mycket kritisk mot det sätt på vilket socialministern har skött sitt ämbete. Riksdagen har ju entydigt sagt vad den kräver av regeringen.

Det här kan inte döljas av att Ingegerd Elm talar om detaljer och brister i bilstödskommitténs förslag. Jag har inte förnekat att det kan finnas brister i det, men min tanke var inte att det skulle läggas blåpapper under och göras en proposition. Ta det bästa ur det förslaget och något av det tänkande som jag ändå hoppas har skett i socialdepartementet på dessa två och ett halvt år, lägg samman det och kom med ett förslag!

Den icke-socialistiska oppositionen säger att det är möjligt att klara till nyår. Vi får väl säga att det får bli något av ett vallöfte, att klara åtminstone den här frågan. Statsfinansiellt är det en liten bit det handlar om. Frågan är om det inte rent av blir samhällsekonomiska förtjänster.

Mänskligt är det oerhört mycket att vinna, och det vore genant om inte Sveriges riksdag och regering skulle kunna klara det här på några månader.

Anf. 147 MARGÓ INGVARSSON (vpk):

Herr talman! Ingegerd Elm sade att regeringen nu satsar 17 miljoner ytterligare, i och med att man utvidgar bilstödet något. Men poängen är ju att de pengar som i dag finns på anslaget inte kan utnyttjas, eftersom reglerna för

bilstödet är så konstruerade att de som behöver bilen inte uppfyller villkoren.

Det är då reglerna som behöver ändras. Att man nu skjuter till 17 miljoner förändrar så att säga ingenting i sak.

Anf. 148 INGEGERD ELM (s):

Herr talman! Visst förändrar detta i sak. Det ges ökade möjligheter när inkomstgränserna höjs. Under en tidsperiod av ungefär ett år har inkomstgränserna höjts med 26 000 kr.

Visst kan man påstå att även 60 000 kr. är en låg inkomst, men den förändring som därmed görs av bilstödet till de arbetande och studerande är mycket stor. Jag tror, i motsats till Margó Ingvardsson, att den förändringen kommer att ge ökade möjligheter till utnyttjande av bilstödet.

Elver Jonsson fortsätter att tala om socialdemokratin som det parti som sviker de handikappade. Det uttalandet får stå för Elver Jonsson. Jag är inte säker på att så särskilt många i kammaren är beredda att instämna i det.

Det är inte så att jag avstår från att ta upp saker bara för att snabba på debatten, utan jag tycker att det borde finnas kvar i minnet vad jag sade om den socialdemokratiska handikappolitiken för bara fem månader sedan. Dessutom har ju, som jag sade den gången, Elver Jonsson ett förflutet i det här sammanhanget. Då var snabbheten inte av så stor betydelse. Kommittén arbetade i över tre år för att komma fram med förslaget. Men detta förslag, som Elver Jonsson flera gånger varit beredd att omsätta i beslut, har nu hans egen partigrupp desavouerat.

Anf. 149 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! I sina fåfänga försök att försvara en mycket dålig sak vill Ingegerd Elm ha en debatt om socialdemokraternas allmänna insatser när det gäller handikappfrågor. En sådan kan vi i och för sig föra, men nu handlar det om bilstödet till de handikappade och när socialdemokraterna tänker komma med förslag. Vi har inte fått något besked. Tidigare, både i fjol och i år, har socialdemokraterna sagt att det kommer ett förslag, ni kan väl vänta. Men nu säger den socialdemokratiska regeringen: Det blir inget förslag. Vi anser oss inte ha råd att kosta på de handikappade dessa få kronor.

När det gäller kommitténs förslag har jag tidigare sagt att där finns saker som kan justeras och revideras. Men det intressanta är att detta kommittéförslag, som hade de fyra stora partiernas enhälliga stöd i kommittén, nu legat hos socialministern i två och ett halvt år.

I remissarbetet har det fått ett positivt mottagande av socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, riksrevisionsverket, riksskatteverket, handikappinstitutet, Landstingsförbundet, Kommunförbundet, SACO/SR, TCO och LO. Då kan det naturligtvis inte vara så helt urbota dåligt. Detta kan inte vara skälet till att socialministern och regeringen avstår från att framlägga förslag. Fanns det brister som var sakligt grundade borde regeringen gjort det självklara att lägga fram ett förslag utan sådana brister, men ändå ett positivt förslag.

Jag är säker på att Sveriges riksdag skulle accepterat detta. Men här står i

*Bilstödet till handi-
kappade*

dag socialdemokratin tomhänt. Och denna gång är man försiktig nog att inte ens ge löften!

Anf. 150 MARGÓ INGVARSSON (vpk):

Herr talman! Det tycks vara omöjligt att få Ingegerd Elm att förstå att det är det gamla systemet med dess former för bilstöd som är ogörligt. Vi behöver en annan form. Vi kan inte hålla på att justera bidragsdelen och inkomstgränserna. Det kommer alltid att bli en eftersläpning. Vilken bil får man i dag för 35 000 kr., Ingegerd Elm?

Var inte så formell och byråkratisk, utan försök att resonera utifrån en annan utgångspunkt!

Också om man är handikappad men har ett arbete på heltid tjänar man oftast över 76 000 kr. på ett år. Därmed är man inte längre berättigad till något bidrag alls. Det är just detta system som vi har kritiserat.

Det finns bara en enkel obyråkratisk lösning: att vi erkänner bilen som ett tekniskt hjälpmedel.

Vi tror inte att detta medför så stora kostnadsökningar. Det är ju ingen som har gjort en beräkning på vad man skulle spara in på färdtjänsten och i andra sammanhang. En egen bil betyder ju så oerhört mycket för en svårt handikappads fysiska och psykiska välbefinnande, och man spar därför kanske även på andra områden i samhället. Men någon sådan total kostnadskalkyl har inte gjorts. Därför kan man inte heller hävda att vårt förslag skulle vara ogenomförbart på grund av de höga kostnaderna.

Anf. 151 INGEGERD ELM (s):

Herr talman! Avslutningsvis: Elver Jonsson säger att jag håller mig till tal om allmänna insatser. Jag talar om vår handikappolitik. Jag kan inte utesluta våra övriga åtgärder när jag talar om handikappolitiken. Bilstödet är en del av vår handikappolitik, och jag har försökt redogöra för det i debatten.

Enligt Margó Ingvarsson är man byråkratisk och formell om man inte är beredd att tveklöst ställa upp på vpk:s förslag. Jag tar inte åt mig så mycket av detta, eftersom de förslag Margó Ingvarsson talar om i skilda sammanhang också har omtalats som byråkratiska.

Herr talman! Jag vill med detta anförande avsluta den här debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om socialförsäkringsutskottets betänkande 23.)

Anf. 152 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera socialförsäkringsutskottets betänkande 23 om delpensionsförsäkringen.

Torsdagen den
25 april 1985

---

*Delpensionsförsäkringen***Anf. 153 NILS CARLSHAMRE (m):**

Herr talman! Moderaterna i socialförsäkringsutskottet är ense med utskottsmajoriteten om att avstyrka samtliga fyra motioner som behandlas i utskottets betänkande om delpensioneringen. På två punkter har vi emellertid en annan och delvis motsatt motivering till vårt slutliga ställningstagande än den som lett majoriteten fram till samma slutliga ställningstagande. Jag vill säga några ord om detta.

När det gäller pensionsnivån är frågan huruvida den skall vara 50 % som i dag eller höjas till 65 % som en del motionärer har föreslagit. Majoriteten har avvisat förslaget om 65 % med motiveringen att ett sådant förslag ändå kommer att läggas fram för riksdagen inom kort – det hör till de berömda vallöftena. Vi moderater har avvisat samma motion med motiveringen att det inte finns någon anledning till en sådan höjning just nu. Därmed vill vi inte säga att 50 % är den rätta kompensationsnivån för alla tider i delpensionsförsäkringen. Personligen tror jag att det är litet för lågt, men jag tror också att 65 % sannolikt är för högt.

I samband med det utredningsarbete som är på gång på pensionsområdet kan vi kanske komma fram till en riktig avvägning, dvs. en pensionsnivå som varken medför överförsäkring eller en så låg kompensationsnivå att försäkringen i själva verket inte blir användbar för många människor. Med denna motivering yrkar jag bifall till reservation 1, vilken anger en alternativ motivering till utskottets hemställan.

Detsamma gäller reservation 3, där det talas om samordning mellan delpension och privat tjänstepension. Denna reservation har utskottsmajoriteten också avvisat, med motiveringen att man kan vänta sig ett förslag i samma riktning som motionärerna önskat utan någon riksdagens åtgärd.

Trots att motionen har moderat ursprung yrkar vi moderater avslag på den. Skälet för vårt avslagsyrkande är att vi anser att vi inte skall ha någon sådan samordning.

Privata försäkringar, som betalas av den försäkrade själv eller av dennes arbetsgivare enligt avtal, bör i detta sammanhang betraktas ungefär som ett sparkapital på banken, som inte har ett dugg med en allmän statlig pensionsförsäkring att göra – de bör icke samordnas. Detta är alltså skälet till vårt avslagsyrkande. Jag yrkar också bifall till motivreservationen 3.

Anf. 154 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! När delpensionsreformen trädde i kraft 1976 gav den människor med tunga jobb en möjlighet att trappa ned arbetet från 60-årsdagen utan alltför stort inkomstbortfall. Alternativet hade annars kanske varit förtidspensionering.

1981 sänkte den borgerliga regeringen kompensationsnivån från 65 % till 50 %. Det fick en omedelbar effekt. När reformen trädde i kraft ansökte ca 20 000 människor årligen om delpension. Efter 1981 halverades antalet ansökningar. I första hand drabbades de som har en låg inkomst och

Torsdagen den
25 april 1985

Delpensionsförsäkringen

därigenom inte har en ekonomi som medger ett så stort inkomstbortfall. Eftersom det finns ett klart samband mellan låg lön, tungt arbete och dålig arbetsmiljö, har försämringen av delpensionen främst drabbat dem som bäst skulle ha behövt den. Nu återstår för dem bara förtidspensionering. De senaste åren har vi mycket riktigt årligen fått 30 000 nya förtidspensionärer, och 40 % av dessa är i åldern 60–64 år.

Både vpk och socialdemokraterna avvisade det borgerliga förslaget om försämringen av delpensionen. När socialdemokraterna var i opposition krävde de ett stegvis återställande av kompensationsnivån, men i regeringsställning avvisar socialdemokraterna vpk:s krav på att pensionsnivån skall återställas – jag tror att det är tredje gången här i dag.

Motiveringen är i dag som tidigare att samhällsekonomin inte tillåter detta. I och för sig är det anmärkningsvärt att man hänvisar till samhällsekonomin, när det handlar om pengar i en fond som är avgiftsfinansierad. Men vad som är än mer anmärkningsvärt är att man i dag över huvud taget anför ekonomiska skäl mot ett återställande av kompensationsnivån i delpensioneringen. Tidigare var det ett underskott i fonden. Detta vände till ett överskott 1984, och prognosen för 1985 visar på ett överskott som kommer att uppgå till 700 milj. kr. När kompensationsnivån sänktes från 65 till 50 %, beräknades detta innebära en besparing på 150 milj. kr. Under 1985 kommer det alltså att finnas pengar flera gånger om för att återställa kompensationsnivån. Avslaget på vår motion i dag kan alltså inte bero på att det saknas pengar. Orsaken måste vara en annan.

Herr talman! Jag undrar om man får slå vad här i kammaren. I så fall skulle jag vilja slå vad med utskottets talesman – summan kan vi göra upp om utanför – om att regeringen återkommer strax före valet med ett besked om att återställa kompensationsnivån i delpensionsförsäkringen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 155 NILS-OLOF GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Till detta betänkande är det fogat tre reservationer, som det redan har talats för. För att tjäna tid i den sena timmen tänker jag gå rakt på och kortfattat beröra dessa reservationer.

I reservation 1, som utskottets moderater har avlämnat, anser man att frågan om en höjning av kompensationsnivån i delpensionsförsäkringen bör ingå i de överväganden som pensionsberedningen skall göra. Beredningens arbete bör avvaktas innan ställning tas till om en höjning skall göras, anser reservanterna. Det är ett mycket omfattande arbete som pensionsberedningen har framför sig, och man kan anta att det kommer att ta en betydande tid i anspråk. Vi anser att ett återställande av kompensationsnivån är möjligt att aktualisera utan att man behöver avvakta pensionsberedningens arbete. Det avgörande för att denna mycket angelägna åtgärd skall kunna genomföras är emellertid samhällsekonomin, och överväganden i detta avseende pågår för närvarande inom regeringskansliet. Man behöver alltså inte avvakta en omfattande utredning för att aktualisera kompensationsnivån. Jag yrkar avslag på reservation 1.

I reservation 2 av vpk föreslås att kompensationsnivån skall återställas till 65 % från den 1 juli 1985. Detsamma bör enligt reservanterna gälla även för dem som nu har en kompensation på 50 %. Man hänvisar till att delpensionsfonden från att ha haft ett betydande underskott nu har ett kraftigt överskott och att det därmed inte borde finnas några finansiella hinder för ett återställande av pensionsnivån.

Det är riktigt, som Margó Ingvardsson har sagt, att delpensionsfondens underskott, som var 794 milj. kr. andra halvåret 1982, har förbytt i ett överskott på 18 milj. kr. andra halvåret 1984. Det är också riktigt att prognosen för 1985 visar på ett överskott på ca 700 milj. kr. Det kan tyckas vara en betydande summa pengar. Men anledningen till att fonden haft en sådan utveckling under dessa år är dels att kompensationsnivån har sänkts, dels att antalet delpensionärer från att som högst vara 67 800 år 1980 minskat till 47 200 år 1984. De förhållandena hänger naturligtvis ihop.

Om – eller rättare sagt när – vi återställer kompensationsnivån, kommer helt klart också antalet delpensionärer att öka. Därmed kan fondens överskott mycket snabbt förbytas i ett underskott igen. Det går alltså inte att frikoppla delpensionssystemet från samhällsekonomin i stort.

Jag försäkrar Margó Ingvardsson att vi är lika angelägna som ni om att kompensationsnivån skall återställas. Skillnaden är bara att ni anser att det går att genomföra från den 1 juli 1985, medan vi, med det ansvar för samhällsekonomin som vi har, anser oss behöva göra ytterligare överväganden innan vi är beredda att föreslå en exakt tidpunkt. Med den framgång som den socialdemokratiska regeringen har haft och har med sin ekonomiska politik är det i varje fall min övertygelse att det inte skall behöva dröja så länge.

Jag vill också till Margó Ingvardsson säga att jag inte har något mandat från regeringen att ingå något vad, så det får jag avstå ifrån. I varje fall yrkar jag avslag på reservation 2.

Görel Bohlin väckte under allmänna motionstiden en motion angående samordning mellan delpension och privat tjänstepension. I motionen kritiserades det förhållandet att tjänstepension och delpension kan utgå samtidigt. Motionären framhöll att tjänstepension på den statliga sidan samordnas med utgående delpension men att någon motsvarande samordning inte sker när det gäller tjänstepension inom den privata sektorn. Motionären krävde en utredning om åtgärder för att åstadkomma en samordning mellan delpension och privat tjänstepension.

Utskottsmajoriteten tyckte att det var en bra motion. Vi menar också att det är angeläget att göra en översyn av regelverket i det här avseendet, och vi förutsätter att pensionsberedningen skall göra den. Mot den bakgrunden anser utskottsmajoriteten att riksdagen bör avvakta utredningsresultatet innan några åtgärder i enlighet med motionen vidtas och avstyrker av den anledningen bifall till motionen.

I reservation 3 av moderaterna i utskottet avstyrks också, som Nils Carlshamre sade, bifall till motionen – men av helt andra skäl. Reservanterna anför att skillnaderna i samordningsbestämmelser mellan offentlig och privat

sektor sammanhänger med avtalsutformningen och konstruktionen av pensionssystemen. Denna skillnad anser reservanterna inte bör åtgärdas inom ramen för delpensionsförsäkringen och avstyrker därför bifall till motionen. Man vill helt enkelt inte ha någon samordning.

Här är majoritet och reservanter i utskottet inte överens. Vi anser att det ligger mycket i det som framförs i motionen och tycker att det är angeläget att pensionsberedningen tittar på frågan.

Jag yrkar med anledning av detta avslag på reservation 3.

Herr talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till utskottets hemställan i dess helhet och, som jag redan sagt, avslag på reservationerna.

Anf. 156 MARGÓ INGVARDSSON (vpk) replik:

Herr talman! Nils-Olof Gustafsson ville inte anta mitt vadförslag, och det är ju ett svar i sig. Förmodligen hade jag vunnit vadet.

Jag vill ställa en fråga till Nils-Olof Gustafsson: Hur kan man anföra samhällsekonomiska skäl mot att höja kompensationsnivån i delpensionen? Den här pensionen betalas ju med pengar ur en fond, och det belastar alltså inte statskassan i övrigt. Om det inte finns pengar i fonden, som betalas med avgifter, då får man väl höja avgifterna. Jag kan alltså inte förstå det riktiga i resonemanget, att man anger samhällsekonomiska skäl. Dessutom har ju Nils-Olof Gustafsson bekräftat att jag hade rätt i att prognosen pekar på att fonden kommer att ha ett överskott på 700 milj. kr. för 1985. Det är alltså inte fråga om de samlade medlen i fonden, utan det är överskottet som är 700 milj. kr. för i år.

Som jag sade i mitt anförande beräknade man när man försämrade delpensionen att göra en besparing på 150 milj. kr. Det är klart att penningvärdet har förändrats sedan dess, men inte kan ett återställande kosta så värst många miljoner mer i dag. Det finns alltså pengar flera gånger om, och man borde därför kunna bifalla vårt krav redan i dag – allra helst som det är ett krav som socialdemokraterna ställde upp för helt och fullt i oppositionsställning.

Anf. 157 NILS-OLOF GUSTAFSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har också konstaterat att prognosen för delpensionsfonden 1985 ser ut att bli ca 700 milj. kr. Jag spekulerade också i vad det kunde bero på. Orsaken är att vi under några år har haft en låg kompensationsnivå. Anledningen är också alldeles säkert att antalet pensionärer kraftigt har sjunkit.

Om det här förhållandet nu förändras och vi höjer kompensationsnivån och antalet pensionärer ökar, då kommer fonden snabbt att minska. Detta är alldeles klart. Det går inte att isolera sättet att finansiera våra socialförsäkringar från samhällsekonomin i stort.

Anf. 158 MARIANNE STÅLBERG (s):

Herr talman! Margareta Winberg och jag har i en motion begärt en översyn av reglerna för beräkning av inkomstunderlaget för delpension.

Skälet till att vi har väckt den här motionen är att så många har kontaktat oss angående den orättvisa som i dag föreligger när det gäller möjlighet för vissa försäkringstagare med fackliga och politiska uppdrag att få delpension.

Precis som det framgår av betänkandet innebär delpensionsreformen att förvärvsarbetande i åldern 60–65 år har möjlighet att minska arbetsinsatsen genom att övergå till deltidarbete i kombination med delpension. Delpensionen fyller då ut en viss andel av det inkomstbortfall som följer av arbetstidsminskningen.

För att delpension skall kunna utgå krävs bl. a. att den försäkrade har haft ATP-grundande inkomst under sammanlagt minst 10 år fr. o. m. 45 års ålder och att vederbörande under de senaste tolv månaderna före arbetstidsminskningen förvärvsarbetat under minst fem månader.

För anställda gäller dessutom att arbetstiden måste minskas med minst fem timmar i veckan och uppgå till minst 17 timmar i veckan. Egna företagare måste minska sin arbetstid med i genomsnitt minst hälften och därefter arbeta i genomsnitt minst 17 timmar i veckan.

I dag bedöms rätten till delpension för en arbetstagare som samtidigt är fackligt eller politiskt förtroendevald och därmed ledig med löneavdrag från sitt ordinarie arbete efter samma regler som för egenföretagare om ersättningen för uppdragen utanför huvudarbetsgivaren överstiger ett basbelopp.

Dessa bestämmelser är för vissa mycket orättvisa, och de bör ändras så att fackliga och politiska uppdrag jämställs med ordinarie arbete – i annat fall straffas försäkringstagare som ställer upp och arbetar fackligt eller politiskt. Det kan ju inte ha varit meningen när delpensionsreformen genomfördes.

Enligt utskottet har den nyligen tillsatta pensionsberedningen fått i uppdrag att bl. a. studera denna orättvisa, och vi motionärer förväntar oss att beredningen arbetar så skyndsamt som utskottet anger.

Alltför många människor har redan drabbats av denna brist i bestämmelserna och fått avstå från utnyttjandet av delpension.

I förvisningen om detta snabba beredande yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 21

Mom. 1 (höjd garantinivå)

Utskottets hemställan bifölls med 195 röster mot 66 för reservation 1 av Nils Carlshamre m. fl.

Mom. 5 (tillfällig föräldrapenning när dagbarnvårdares barn är sjukt)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Kenth Skårvik – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (slopad tidsgräns för tillfällig föräldrapenning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Margó Ingvarsson och Kenth Skårvik – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (flexibelt uttag av kontaktdagar)

Utskottets hemställan bifölls med 145 röster mot 116 för reservation 4 av Nils Carlshamre m. fl.

Mom. 8 (tillfällig föräldrapenning till förälder med handikappat barn)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Margó Ingvarsson – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (ersättning vid vård av anhörig)

Först biträdades reservation 6 av Elis Andersson m. fl. – som ställdes mot reservation 7 av Kenth Skårvik – med acklamation.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 197 röster mot 42 för reservation 6 av Elis Andersson m. fl. 22 ledamöter avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 22

Mom. 1 (bil som tekniskt hjälpmedel för handikappade)

Utskottets hemställan bifölls med 247 röster mot 16 för reservation 1 av Margó Ingvarsson.

Mom. 2 (utvidgat bilstöd till handikappade)

Reservation 2 av Nils Carlshamre m. fl. bifölls med 132 röster mot 130 för utskottets hemställan.

Mom. 3 och 4

Utskottets hemställan bifölls.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 23

Mom. 1 (pensionsnivån inom delpensionsförsäkringen)

Hemställan

Utskottets hemställan bifölls med 241 röster mot 15 för hemställan i reservation 2 av Margó Ingvarsson. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Motivering

Utskottets motivering – som ställdes mot den i reservation 1 av Nils Carlshamre m. fl. anförda motiveringen – godkändes med acklamation.

Mom. 2 och 3

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4 (samordning mellan delpension och privat tjänstepension)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 3 av Nils Carlshamre m. fl. anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

20 § Anf. 159 TALMANNEN:

På morgondagens föredragningslista upptas kulturutskottets betänkande 16 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Nr 129

Torsdagen den
25 april 1985

---

21 § Kammaren åtskildes kl. 23.21.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert